

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

1133106

MOŽNOSTI FINNCOVANIA NEZISKOVÉHO SEKTORA

Nitra 2011

Gabriel Hengerič

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

Možnosti financovania neziskového sektora

BAKALÁRSKA PRÁCA

Študijný program :   Obchodné podnikanie
Študijný odbor :   6262700 Obchodné podnikanie
Školiace pracovisko: Katedra financií
Školiteľ: doc. Ing. Peter Serenčič, PhD.

NITRA 2011

GABRIEL HENGERIČ

Abstrakt (v štátnom jazyku)

Cieľom bakalárskej práce bolo analyzovanie problematiky neziskového sektora, tretieho sektora, neštátnych neziskových organizácií a ich financovanie. Práca obsahuje teoretické spracovanie danej témy a v praktickej časti zhodnotenie financovania konkrétneho občianskeho združenia a následné návrhy, odporúčenia, ktoré by mali viesť k zlepšeniu hospodárenia danej organizácie a ich celkovej finančnej situácií. Na Slovensku sa neziskový sektor začal formovať po roku 1989. Právne formy neziskových organizácií sú združenia, nadácie, verejnoprospešné organizácie a neinvestičné fondy. Sú to združenia právnických osôb a sú registrované na Ministerstve vnútra. Najväčšie zastúpenie na Slovensku má Bratislavský kraj. Konkrétnejšie sa práca zameriava na občianske združenie OAZIS, ktoré sídli v Komárne, vznikol medzi prvými neštátnymi inštitúciami na Slovensku. Poskytuje sociálne služby pre vybrané sociálne odkázané skupiny obyvateľstva z celého územia Slovenska a (po dohode) aj zo zahraničia.

Kľúčové slová: tretí sektor, neziskový sektor, neziskové organizácie, financovanie neziskového sektora

Abstrakt (v cudzom jazyku)

The aim of this bachelor work was to analyse the problems of the gainless sector, the third sector, the non-state non-profit organisations and their financing. The work has a teoretical treating of the theme and in the practical part it contains the valorization of financing the concrete civil association and the consecutive suggestions of recommendation which should lead to the improvement of the organisation economy and its general financial situation. In Slovakia the gainless sector starts to form after 1989. The legal forms of the non-profit organisations are the associations, foundations, community services and uninvesting fonds. These are the associations of juristic persons and they are registrated at the Home Office. The biggest abundance in the Slovak republic has the region of Bratislava. The work fixate more concrete on the civil association OAZIS which is settled in Komarno and set in between the first non-state institutions in the Slovak republic. It provides social services for chosen social wholly dependent groups of inhabitants from the whole area of Slovakia and (after a disagreement) also from the foreign countries.

Keywords: the third sector, the gainless sector, the non-profit organizations, financing of the gainless sector

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu vypracoval samostatne, a že som uviedol všetku použitú literatúru súvisiacu so zameraním bakalárskej práce.

Nitra, ...

.....

podpis autora BP

Touto cestou vyslovujem poďakovanie pánovi doc. Ing. Petrovi Serenčěšovi, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Nitra, ...

.....

podpis autora BP

Obsah

Úvod	7
1. Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky	8
1.1 Vymedzenie pojmu neziskový sektor	8
1.2 Znamky a funkcie neziskových organizácií	17
1.3 Právna úprava neziskových organizácií	20
1.4 Typológia neziskových organizácií	21
1.5 Financovanie neziskového sektora	23
2. Cieľ práce	28
3. Metodika práce	29
4. Výsledky práce	30
4.1 História neziskového sektora na Slovensku	30
4.2 Kto a ako dáva	33
4.3 Právna úprava občianskeho združenia	34
4.4 OAZIS občianske združenie	37
4.4.1 História občianskeho združenia OAZIS	38
4.4.2 Stanovy občianskeho združenia OAZIS	39
4.5 Vývoj financovania	43
4.5.1 Situácia vo vnútri občianskeho združenia	46
4.5.1 Odporúčanie	47
5. Záver	50
6. Zoznam použitej literatúry	51
7. Prílohy	55

Zoznam skratiek

MNO	mimovládne neziskové organizácie
MVO	mimovládne organizácie
NSK	Nitriansky samosprávny kraj
NZO	neziskové organizácie
o.s.	občianske združenie
Tab.	tabuľka
Zb.	zbierka
Z.z.	zbierka zákonov

Úvod

Vytváranie tretieho sektora na Slovensku začalo s rozvojom cirkvi a formovaním miest. Už od druhej polovice 19. storočia a začiatkom 20. storočia pôsobilo na Slovensku mnoho dobrovoľníckych organizácií, spolkov a združení. Rozvoj tretieho sektora sa zastavil v roku 1939. Po roku 1945 sa začala spoločnosť opäť rozvíjať, avšak spolky boli systematicky obmedzované a niektoré aj vplyvom komunistického a centrálného riadenia zanikli. Toto obmedzovanie trvalo do roku 1989, do Nežnej revolúcie. Po nej sa začala spoločnosť opäť oživovať a nastal veľký rozmach občianskych združení.

Historicky vznikli dva teoretické prístupy k chápaniu neziskového sektora. Neziskový sektor sa nezakladá na dosahovaní zisku a medzi hlavné znaky patrí neštátnosť a dobrovoľnosť. Druhým prístupom je demokratický štýl riadenia a solidarita. Zo sociálneho prístupu vychádza zakladanie združení, družstiev, organizácií a nadácií.

Problematika neziskových organizácií je v súčasnej dobe často diskutovanou témou. Neziskové organizácie totiž v spoločnosti plní mnoho funkcií na sociálnej, ekonomickej a občianskej báze. Poskytujú služby, ktoré by ziskový sektor nebol ochotný zaistiť, ale ktoré sú pre fungovanie ľudskej spoločnosti nevyhnutné.

Cieľom tejto bakalárskej práce je na základe analyzovaných dát zhodnotiť vývoj financovania neziskovej organizácie v rokoch 2007-2011. Následne z tejto analýzy vyvodiť záver a navrhnúť vhodné odporúčenia na zlepšenie súčasnej finančnej situácie.

---

1. Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

1.1 Vymedzenie pojmu neziskový sektor

Termíny v rámci neziskového sektora nie sú ustálené, a preto sa pri jeho definovaní môžeme stretnúť s viacerými pojmami ako „tretí sektor“, „nezávislý sektor“, „nevládny sektor“ alebo „dobrovoľnícky sektor“.

Podľa **Baráta (2000)** termínu „**tretí sektor**“ napovedá, že musí existovať aj prvý a druhý sektor. A keďže termíny prvý a druhý sektor sa v praxi málo používajú, resp. tieto sektory sú častejšie označované ako verejný (alebo štátny, vládny) a podnikateľský sektor, s istotou možno predpokladať, že aj tretí sektor má synonymum. Ťažkosť spočíva v tom, že nemá jedno, ale mnoho mien a zatiaľ sa nedosiahla dohoda, ktoré je to najvýstižnejšie.

Skovajsa (2010) uvádza vo svojej literatúre, že označenie **tretí sektor** sleduje len, že okrem štátu a trhu existuje ešte nejaký ďalší, od nich odlišný formálny sektor. Má štyri základné nevýhody. Sektor nie je nijak pozitívne vymedzený po obsahovej stránke. Z ekonomického hľadiska môže byť tretí sektor chápaný ako terciárny sektor služieb. Poradie (tretie) naznačuje, že ide o sektor menej dôležitý než predošlé dva a je zbytkový. Tento termín nie je sám o sebe zrozumiteľný širšej verejnosti.

Bláha (2007) v literatúre uvádza samotný **tretí sektor**:

Tretí sektor vymedzuje postavenie sektora ako vyplnenie miesta medzi štátom a trhom. Jeho špecifickú úlohu pri uspokojovaní potrieb a túžob občanov, ktoré nemôže zabezpečiť štát ani trh. Neziskový sektor označuje jedinečnosť v oblasti dosahovania a použitia zisku. Na rozdiel od ziskových organizácií, ktorých prvoradým cieľom je maximalizácia zisku, neziskové organizácie slúžia verejnoprospešným cieľom bez nároku na zisk. Dobrovoľnícky sektor, ako už zo samotného označenia vyplýva, znamená, že dobrovoľnosť a práca dobrovoľníkov je pre tento sektor charakteristická. Pracujú v ňom však i platení zamestnanci, u ktorých je dobrovoľnosť chápaná skôr ako morálna hodnota vyjadrujúca vzťah k práci.

Majdúchová (2009) opisuje **tretí sektor**, že je najdynamickejšie rozvíjajúca sa súčasť spoločnosti a tým má na spoločnosť aj väčší vplyv. Neziskové mimovládne organizácie sú dôležitou súčasťou občianskej demokratickej spoločnosti, je významným prvkom stabilnej demokratickej spoločnosti.

Belejová (2000) opisuje, že **tretí sektor** sa po páde komunizmu začal rapídne vyvíjať. Počet organizácií začal stúpať rýchlejším tempom, kým v roku 1993 bolo na Slovensku 6 000 neziskových organizácií, o rok neskôr ich bolo už 9 800, a z toho 2 634 tvorili nadácie.

Slovenský červený kríž (2007) hovorí, že v súčasnej dobe mnoho ľudí už vie, čo spojenie **tretí sektor** znamená – občianske združenia, nadácie, neziskové organizácie, neinvestičné fondy, atď.. Sú to nové termíny, ktoré k nám priniesla „nežná revolúcia“. Istým spôsobom vyjadrujú túžbu ľudí zapojiť sa do riešenia verejných vecí, pomáhať pri rozvoji komunity a odstraňovať problémy, na ktoré štát svojim aparátom a opatreniami nestačí. Tretí sektor má veľký význam tiež kvôli práci dobrovoľníkov, aktivistov a odborníkov, ktorí svojimi činmi humanizujú a skvalitňujú dianie okolo seba, pomáhajú ľuďom na okraji spoločnosti, našej krajine k znovuoživeniu prírody, ktorí by sa mohli nazvať aj „sol'ou zeme“ pre svoju zmysluplnú činnosť.

Strečanský (2003) uvádza, že zlyhanie štátu a trhu v rôznych obdobiach či situáciách prispeli k nárastu roly a významu **tretieho sektora**. Tretí sektor bol v rozvojových i rozvinutých krajinách čoraz viac vnímaný ako spoločenský aktér, ktorý si zaslúži pozornosť a ktorý sa nedá obísť či ignorovať.

Birkhölzer (2004) hovorí o sektore s nadpriemerným rastom a síce nielen vzhľadom na množstvo podnikania, ale aj počet pracovných miest. Tento rast sa zakladá na jednej strane na schopnosti sociálneho podnikania sprístupniť nové trhové príležitosti, predovšetkým v oblasti životného prostredia, sociálnej a kultúrnej oblasti. Sociálne podnikanie nie je prirodzene ohraničené na oblasť obchodu, ale je tendenčne činné vo všetkých sférach ekonomie, od výroby potravín až po priemyselné technológie v High Tech – oblasti. Na druhej strane sa tento rast zakladá na neschopnosti prispôbiť sa podmienkam regionálne alebo sociálne ohraničeným trhom.

Telec (1998) popisuje **neziskový sektor** ako formálny sektor medzi štátom a trhom ako oblasť pôsobenia súkromných organizácií zameraných na iné ciele ,ako je dosahovanie zisku. Ide o rozšírený, ale značne nepresný pojem. Zavádzajúce je samostatné označenie „neziskový“. Organizácie neusilujúce o zisk ako svoj primárny účel môžu zisk dosahovať. V angličtine sa preto používa presnejšie označenie *non-for-profit*, ktoré do slovenčiny môžeme preložiť ako nezamerané na zisk. Ešte presnejšie sa dá hovoriť o organizáciách, ktoré sa riadia zásadou nerozdeľovania zisku. Dosiadnutý zisk nie je rozdelený medzi členov alebo manažérov, ale reinvestuje sa do činnosti organizácie.

Majdúchová (2009) charakterizuje faktory ovplyvňujúce vznik a rozvoj **neziskového sektora** na základe knihy od L. M. Salamona, ktorý vo svojej knihe „Partners in public service: government – nonprofit relations in modern welfare state“ uvádza, že nie je možné tento proces vysvetliť len prostredníctvom jednej hybnej sily. Tlaky na rozmach neziskových a dobrovoľných organizácií prichádzajú prinajmenšom z troch rôznych smerov: 1. zdola, 2. zvonku, 3. zhora.

- 1.) *Tlaky zdola* boli pravdepodobne najdynamickejšou silou rozvoja neziskového sektora. Stali sa výrazom jednoduchej snahy ľudí zmeniť svoj život a veci okolo seba k lepšiemu a stať sa tvorcami svojho šťastia a lepšej kvality života.
- 2.) *Povzbudenie zvonku* bolo odrazom podpory tlakov zdola. Významnou úlohou v tomto smere zohrala cirkev, súkromné dobrovoľné organizácie a rozvojové agentúry.
- 3.) *Podpora zhora* je výrazom vládnej politiky, ktorá podporou neziskových organizácií vo väčšine prípadov sleduje dva ciele:
  - znížiť rozsah vládnych výdavkov na sociálne záležitosti,
  - podporiť rozvoj neziskových organizácií v krajine.

Filadelfiová (2004) popri štátnom a podnikateľskom sektore existuje aj mimovládny, neziskový dobrovoľnícky sektor. Inštitúcie, ktoré tvoria neziskový sektor vyplňajú svojou činnosťou a aktivitami oblasť medzi obchodnou činnosťou fyzických a právnických osôb (činnosť, ktorej základom je dosiahnutie zisku a tento zisk bude prerozdelený medzi majiteľov alebo sa znova investuje za tým istým účelom) a štátom ako formou organizácie spoločnosti. Ich úlohou je pôsobiť tam, kde z iných dôvodov nezasahujú ostatné dva sektory, poprípade môžu ich činnosť dopĺňať.

Ján Svák, Peter Haňdiak, Milan Andrejkovič - Učená právnická spoločnosť (2006) charakterizuje neziskový sektor z hľadiska legislatívy nemá základný právnonormatívny dokument, ktorý by ho vymedzil a charakterizoval z pohľadu právnych foriem a osobitných inštitútov. Rôznorodosť právnych foriem a veľký počet právnych predpisov, ktoré nie sú vzájomne prepojené a sú pojmovo rôznorodé, neprispieva k vývoju neziskového sektora. Medzi tieto inštitúty neziskového sektora sa prioritne zaraďuje inštitút verejnoprospešnej činnosti. Inštitút verejnoprospešnej činnosti je riešený demonštratívnym výpočtom aktivít v rámci právnej úpravy nadácií, neziskových organizácií a neinvestičných fondov.

Fischer (1997) uvádza, **neziskový sektor** je vo všeobecnosti spájaný so schopnosťou konať dobro. Z toho vyplýva, že neziskové organizácie nie sú zaťažené alebo ovplyvňované politikou vlád ani nasýtenosťou trhu, ale opierajú sa o kľúčové pojmy ako sú napríklad: participácia, delegovanie kompetencií, mobilizácia a iné. Samotný popis neziskového sektora ako nezávislého, neziskového, dobrovoľného vytvára dojem oddelenia od politiky, čiže depolitizácie. Ak politiku chápeme ako štruktúru mocenských vzťahov udržiavaných technikami kontroly, potom ju nemožno obmedziť na inštitúcie, pretože politika preniká každým možným aspektom života.

Podľa **Bačuvčíka (2005)** výraz **neštátny neziskový sektor** explicitne vyjadruje, čo je implicitne obsiahnuté v termíne tretí sektor – oblasť mimo štát a trh. Neuspokojí sa však s nepresnosťou označenia neziskový; sféru mimo trh a štát vymedzuje len pomocou dvoch negácií.

Termín **nevládnny sektor** sa objavuje menej často, ale známejšie označenie je nevládne organizácie, ktoré sa najprv používalo len pre medzinárodné občianske združenia pôsobiacich pri Organizácii spojených národov a odtiaľ sa rozšírilo pre národné organizácie (Willetts, 2002). Ako už si českí komentátori všimli skôr (Telec, 1998), výraz nevládnny je nevhodný a nepresný preklad z anglického non governmental. Anglický termín government neznamená len vláda, ale taktiež štát v zmysle súborov všetkých štátnych inštitúcií a politik, ako napríklad vo výraze big government.

Skovajsa (2010) opisuje označenie **nezávislý sektor**, ktorý je rozšírený vo Veľkej Británii. Ide o negatívne vymedzenia a nedá sa z neho odvodiť, voči čomu je daný sektor nezávislý.

Toto označenie vzbudzuje očakávanie väčšieho stupňa nezávislosti, ako mnohé organizácie mimo štát a trh majú. Rada z nich je závislá na podpore štátu alebo súkromných firiem, iné sú úzko prepojené s politickými stranami alebo rôznymi záujmovými skupinami.

Rektořík (2004) uvádza „**neziskový súkromný sektor** (tiež tretí sektor) je tá časť národného hospodárstva, ktorej cieľovou funkciou nie je zisk, ale priamy úžitok. Je financovaná zo súkromných financií, (ale príspevok z verejných financií sa nevylučuje) teda financií súkromných fyzických a právnických osôb, ktoré sa rozhodli vložiť svoje súkromné financie do konkrétnej, vopred vymedzenej produkcie alebo distribúcie statkov, bez toho aby očakávali, že im tento vklad prinesie finančne vyjadrený zisk.“.

Dohnalová (2006) konštatuje pre oblasť organizovanej občianskej spoločnosti sa používa množstvo ďalších označení. Okrem občianskeho sektora sa tiež objavujú výrazy tretí, neziskový, dobrovoľnícky alebo nezávislý sektor. Všetky termíny označujú v podstate rovnaký sociálny priestor, ale zdôrazňuje len jedno hľadisko ale sa zameriava len na jeho určitý výsek. Existujú taktiež termíny príbuzné, označujúce trochu odlišné, ale prekrývajúce sa oblasti, ako napríklad sociálna ekonomika.

Skovajsa (2010) hovorí o **dobrovoľníckom sektore**, o ktorom sa často hovorí v USA. Tento termín dobre vystihuje jeden aspekt organizovanej občianskej spoločnosti – významný podiel dobrovoľníkov na jej činnosti. Jeho nedostatkom je, že popisuje skôr len časť ako keby celú realitu sektoru medzi trhom a štátom.

Iný prístup poňatia **neziskového sektoru**, ktorý však voľne nadväzuje na kritérium financovania, vymedzuje švédsky ekonóm Victor A. Pestoff. Na znázornenie rozdelenia národného hospodárstva na štyri sektory využíva plochu trojuholníka, v ktorom postupne označuje základné členenia, a to:

- a) verejný sektor a súkromný sektor
- b) neziskový sektor a ziskový sektor
- c) neformálny sektor a formálny sektor.

Kuvíková (2004) za **neziskovú organizáciu** považuje verejnoprospešnú organizáciu, ktorá nie je výlučne orientovaná podnikateľsky, nie je zriadená za účelom dosahovania zisku pre

---

súkromné osoby. Aby sme pochopili širšie súvislosti existencie neziskových organizácií, prečo existujú a na základe akých princípov fungujú, je vhodné a dôležité poznať a vymedziť priestor, ktorý majú v rámci národného hospodárstva určený. V odbornej literatúre existuje viacero prístupov pre vymedzenie pojmu neziskový sektor, nezisková organizácia.

Ján Svák, Peter Haňdiak, Milan Andrejkovič - Učená právnická spoločnosť (2006) konštatuje, že účelom založenia neziskovej organizácie poskytujúcej všeobecne prospešné služby (ďalej len „nezisková organizácia“) je poskytovanie všeobecne prospešných služieb za vopred určených a pre všetkých používateľov rovnakých podmienok. Jej zisk sa nesmie použiť v prospech zakladateľov, členov orgánov ani jej zamestnancov, ale musí sa v celom rozsahu použiť na zabezpečenie všeobecne prospešných služieb. Zákon z roku 1997 taxatívnym spôsobom vymenoval, čo sa rozumie verejnoprospešnými službami. Následkom toho došlo k situácii, že bez akýchkoľvek podkladov a analýz sa za všeobecne prospešnú považovala iba určitá časť služieb, čo v žiadnom prípade nemohlo korešpondovať s reálnou situáciou v oblasti poskytovania predmetných služieb.

Podľa **Baráta (Ondrušek, Guštafík, 2000)** neziskové organizácie vznikli na základe určitých sociálnych kontraktov. Ich osobite samostatné postavenie a špecifické právne výhody na rozdiel od iných súkromných organizácií získali pod podmienkou, že budú slúžiť pre verejný prospech a pre verejné dobro a nebudú konať sebecky. Verejnosť od týchto organizácií očakáva, že budú dodržiavať morálne a humanitárne hodnoty, ktoré vychádzajú z ich filantropických koreňov.

Frič, Goulli (2001) uvádzajú v literatúre: Lester M. Salomon, americký sociológ, vytvoril „štruktúralne-operacionálnu“ definíciu neziskového sektora. Podľa jeho definície je **neziskový sektor zložený z organizácií**, ktoré majú spoločných 5 znakov :

- 1) organizácie, ktoré sú z časti inštitucionalizované, čo je odrazom ich formálneho štatútu alebo pravidelnosťou schôdzí či činnosťou, ktorá je organizovaná,
- 2) súkromnú povahu neziskových organizácií, ktoré nepodliehajú riadeniu štátnych orgánov, zároveň nie sú súčasťou štátnej správy, aj keď môžu fungovať so štátnou podporou pričom vo vedení môžu byť aj štátni úradníci,

-
- 3) dosiahnutý zisk sa neprerozdeľuje medzi vedenie organizácie a vlastníkov. Dosiahnutý zisk je opätovne využitý na ciele, ktoré boli dané ako poslanie organizácie,
  - 4) organizácie sú autonómne, samosprávne, schopné riadiť vlastnú činnosť pomocou svojich vlastných pravidiel a nie sú ovládané z vonku,
  - 5) dôležitý znakom je, že neziskové organizácie sú dobrovoľné, základným a významným prvkom je dobrovoľnosť v konkrétnej činnosti a tak isto aj vo vedení organizácie.

K týmto piatim spoločným znakom sa pridávajú ešte dva, ktoré ich odlišujú od politických strán, odborov a cirkevných inštitúcií podľa **Bednaříka (2001)**:

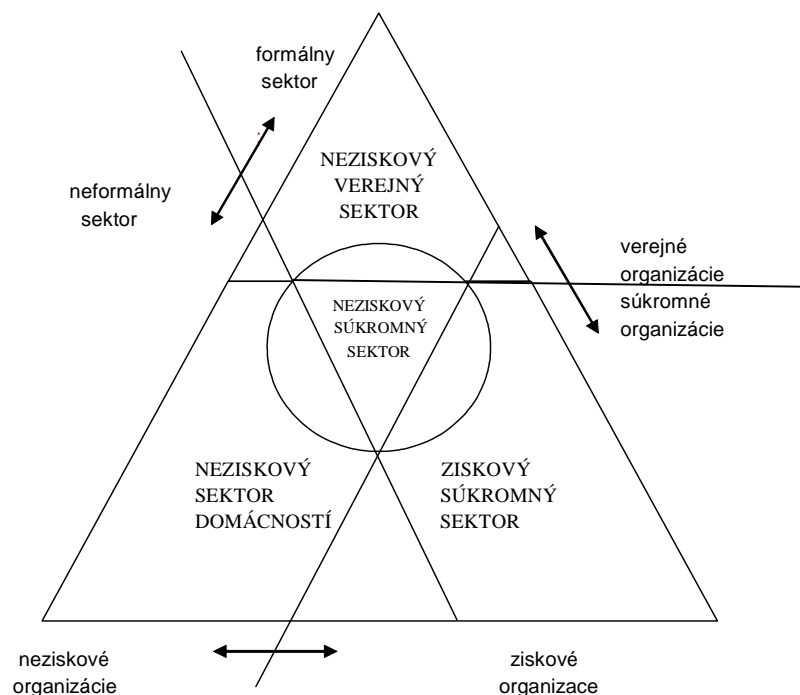
- 1) organizácie nie sú náboženské, to znamená, že ich hlavným cieľom nie je náboženská výučba a pestovanie náboženstva,
- 2) organizácie nie sú politické, to znamená, že ich hlavným cieľom nie je združovať kandidátov na politické miesta – týmto kritériom sa vylučujú politické strany, ale politicky zamerané občianske združenia sa môžu ponechať v treťom sektore.

Filipová (2002) uvádza: „Právne formy mimovládnych organizácií v Slovenskej republike sú občianske združenia, nadácie, neziskové fondy a neziskové organizácie poskytujúce sociálne služby.“ Mimovládne organizácie sú neoddeliteľnou súčasťou každého demokratického spoločenského systému. Neziskové organizácie majú pestrú a rôznorodú tvár. Mávajú podobu nadšeneckých skupín ľudí, ktorí dobrovoľne slúžia tým, ktorí to najviac potrebujú. Sú to zároveň aj tímy zohratých profesionálov, ktorí vytvárajú koncepcie verejnej politiky a zaoberajú sa lobovaním, či advokáciou. Pre tento text sú však najdôležitejšie neziskové organizácie, ktoré sa zaoberajú dierami v sociálnej sieti a okamžite reagujú na spoločenskú potrebu. Svojím úsilím môžu dosiahnuť nové formy sociálnej podoby štátu. Za ich dobré služby štát postupne sám preberá finančnú zodpovednosť, ako za štandardné zabezpečenie služieb.

Bednařík (1998) definuje združenie ako organizácie väčšinou vzájomného prospechu, v ktorých sa členovia spájajú kvôli naplneniu svojich záujmov. Podstatou združenia je „personálny substrát“ so schopnosťou vo vlastnom mene nadobúdať určité práva a povinnosti za účelom dosiahnutia určitého verejnoprospešného cieľa.

Zakreslením členenia do trojuholníka vznikajú v konečnej podobe štyri sektory. Výhodou tohto usporiadania je čitateľná základná charakteristika organizácií, ktoré sa nachádzajú v jednotlivých sektoroch (REKTOŘÍK, 2004, s. 14).

Schéma č. 1. - Členenie národného hospodárstva podľa Pestoffa

Zdroj: REKTOŘÍK, J. a kol.: *Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teorie a řízení*, Ekopress, Praha 2004, s. 16

Tab. č. 1. - Charakteristika organizácií v sektoroch národného hospodárstva

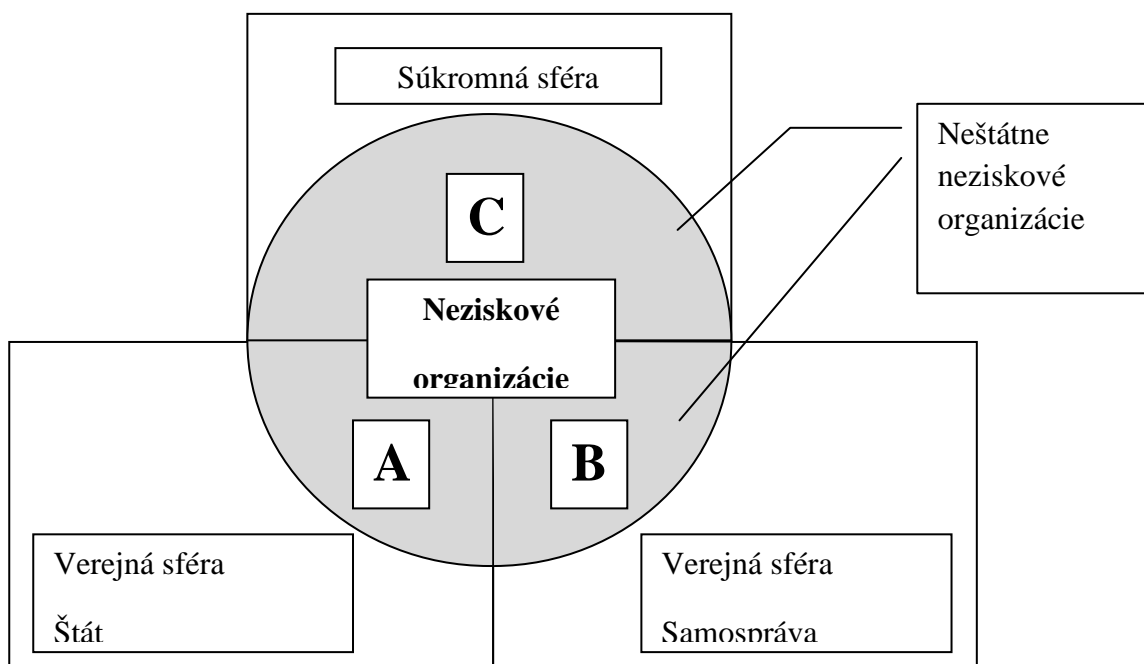
Sektor	Charakteristika organizácií
ziskový, súkromný, (prvý sektor)	ziskové, formálne, súkromné (privátne)
neziskový, verejný (druhý sektor)	neziskové, formálne, verejné
neziskový, súkromný (tretí sektor)	neziskové, formálne, súkromné
neziskový, domácností	neziskové, neformálne, súkromné

Zdroj: REKTOŘÍK, J. a kol.: *Organizace neziskového sektoru, základy ekonomiky, teorie a řízení*, Ekopress, Praha 2004, s. 21

Vzťahy medzi sektormi v spoločnosti znázornil švédsky politológ Vicot A. Pestoff v schéme tzv. trojuholníka blahobytu. Podľa troch hľadísk rozlišuje verejný a súkromný sektor, formálny a neformálny sektor, ziskový a neziskový sektor. Schéma neskôr uvádza v texte, v ktorom sa zamýšľa nad tým, či organizácie občianskej spoločnosti sú poskytovateľom služieb, školou demokracie, alebo oboje. Možno teda povedať, že Pestoffova schéma zachytáva nielen vzťahy medzi tromi základnými sektormi spoločnosti, ale tiež ukazuje, kde sa nachádza priestor pre aktívne občianstvo v 21. storočí.

Schéma č. 2.

Zdroj: Seková, Mária, 2007. 1. vydanie, *Ludské zdroje v neziskových organizáciách*. Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici v spolupráci s OZ Ekonómia - vydavateľ, s. 28

Na obrázku plocha kruhu znázorňuje neziskové organizácie v širšom zmysle. Časť A znázorňuje neziskové organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti štátu. Časť B neziskové organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti samosprávnych orgánov. Časť C znázorňuje všetky ostatné neziskové organizácie, ktorých zriaďovateľmi sú právnické a fyzické osoby a skupiny osôb, nazývané aj organizácie neziskového alebo tretieho sektora – neziskové organizácie v užšom zmysle. Ziskové organizácie sa nachádzajú mimo plochy kruhu. Neštátnymi

---

neziskovými organizáciami sú neziskové organizácie tretieho sektora (C) a neziskové organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti samospráv (B).

Seková (2007) uvádza vo svojej charakterizuje **verejný sektor**, ktorý môžeme vymedziť ako sektor charakterizovaný verejným vlastníctvom. V tom prípade sa v ňom budú nachádzať organizácie ziskového i neziskového charakteru. Ak verejný sektor vymedzíme z pohľadu financovania ako sektor financovaný z prerozdelených procesov, bude zahŕňať verejné i súkromné organizácie.

Benčo (1999) opisuje, že v prípade, že vychádzame z preferencie kritéria vlastníctva pre kritériom spôsobu financovania, môžeme **verejný sektor** definovať ako „súhrn vzťahov a organizačných foriem, ktorými inštitúcie štátnej správy, lokálnej a regionálnej samosprávy napomáhajú realizáciu verejných záujmov, spojených s optimálnym uspokojovaním verejných potrieb. Týmto spôsobom harmonicky dopĺňajú, modifikujú a podnecujú súkromný sektor, s ktorým tvoria spoločnú trhovú ekonomiku“.

1.2 Znaký a funkcie neziskových organizácií

Podľa definície **Salamona a Anheiera neziskový sektor** pozostáva z organizácií, ktoré sú charakterizované piatimi spoločnými rysmi (**Frič, Goulli, 2001**):

- Majú formálnu štruktúru – sú do istej miery formalizované, inštitucionalizované, a teda môžu napríklad uzatvárať zmluvné vzťahy.
- Majú súkromnú povahu, tzn. sú inštitucionálne oddelené od štátnej správy.
- Nerozdeľujú zisk, to znamená že svoje zisky nerozdeľujú medzi vlastníkov alebo vedenie organizácie.
- Sú samosprávne, autonómne, tzn. schopné riadiť svoju vlastnú činnosť.
- Sú dobrovoľné, tzn. zahrňujú určitý významný prvok dobrovoľníckej činnosti.

Ochrana (2010) opisuje, že súdobá ekonomika existuje vo forme zmiešanej ekonomiky, ktorá je tvorená podsystémom súkromného sektora a podsystémom verejného sektora. V súčasnej dobe tomuto členeniu býva pripájaný i neziskový sektor. Verejný sektor má nasledujúce základné charakteristické rysy, ako ukazuje tabuľka 2.

Tab. č. 2. – Základné rysy verejného sektora

<i>Základné pohľady na verejný sektor</i>	<i>Komentár</i>
<i>Systémový</i>	Verejný sektor je podsystemom zmiešanej ekonomiky.
<i>Správanie</i>	Verejný sektor je spravovaný verejnou správou, ktorú tvorí podsystem štátnej správy a podsystem samosprávy.
<i>Inštitucionálny</i>	Vo verejnom sektore existujú dva základné druhy inštitúcií – a to inštitúcie štátne (napr. ministerstvá) a inštitúcie samosprávne.
<i>Vlastníctvo</i>	Vo verejnom sektore existuje verejné vlastníctvo, a to vo forme štátneho vlastníctva a vlastníctva samospráv (vlastníctvo samosprávnych celkov či obcí).
<i>Kritérium rozhodovania</i>	Kritériom rozhodovania vo verejnom sektore je verejný záujem.
<i>Financovanie verejných aktivít</i>	Financovanie verejných aktivít je realizované zo sústavy verejných rozpočtov

Zdroj: Ochrana, F., 2010, *Veřejní sektor a veřejné finance, Veřejný sector a problem financování veřejných aktivit, Grada Publishing, a.s., 1. vyd., Praha 2010, s. 17*

Bednařík (1998) tretí sektor plní 10 dôležitých funkcií:

1. Formulovanie a tlmočenie predstáv a požiadaviek občanov.
2. Uchovávanie a rozvoj rôznorodosti, plurality.
3. Mienkotvorná funkcia.
4. Pôsobenie v prospech spoločenskej integrácie.
5. Činitelia politickej socializácie.
6. Kontrolná funkcia
7. Poskytovanie služieb a verejných statkov.
8. Terén pre sociálne inovácie a sociálne experimenty.
9. Prevencia a riešenie konfliktov.
10. Rozmnožovanie spoločenského bohatstva.

Majdúchová (2009) v nasledujúcej tabuľke č. 3. charakterizuje základné rozdiely medzi podnikom a neziskovou organizáciou:

Tab. č. 3. – Rozdiely medzi neziskovým a ziskovým sektorom

Oblasť	Nezisková organizácia	Podnik
Motívy a metódy	Apel na dobrú vôľu Aktivity vychádzajú z poslania	Apel na vlastný individuálny záujem Aktivity vychádzajú z potrieb trhu
Ciele	Sociálne hodnoty a poskytovanie špecifických služieb	Ekonomické hodnoty: zisk, rentabilita
Tvorba cieľa	Častá nejednoznačnosť Multiniplicita Konfliktnosť	Vysoký stupeň samostatnosti
Vplyv prostredia	Vplyv verejnosti, pôsobenie trhu neexistuje alebo je druhoradé	Dominantný vplyv trhu a jeho zákonov
Produkované statky a ich ocenenie	Statky produkované v prospech rozvoja človeka, ceny za produkty sú zľavnené (dotované), alebo nulové	Súkromné statky ocenené trhovou cenou
Financovanie	Členské poplatky, dary, príspevky, dotácie, granty	Zisk, vklady, fondy, úvery
Pracovníci a odmeňovanie	Široká štruktúra pracovníkov: zamestnanci a dobrovoľníci. Odmena pre dobrovoľníkov je len symbolická a zriedka peňažná. Zamestnanci sú odmeňovaní podľa zákona o mzde č. 1/92	Špičkoví odborníci, profesionáli Odmeňovanie v súlade s trhovými štandardmi
Efektívnosť a hodnotenie výsledkov	Nedostatok hodnotových kritérií a informácií	Hodnotenie prostredníctvom trhových nástrojov a ukazovateľov

Zdroj: MAJDÚCHOVÁ, H.: *Neziskové organizácie*, Ekopress, Bratislava: SPRINT, 1. Vyd., s. 20

Neziskový sektor musí plniť jemu dané funkcie, aby bol schopný pretrvať vo svojom prostredí, ktorými sú (**Bútor, Marček, Vašečka, 2004**) :

- a) formulácia a tlmočenie požiadaviek a predstáv občanov,
- b) rozvoj a uchovávanie rôznorodosti,
- c) mienkotvorná funkcia (ide o rozšírenie informácií o ďalších možnostiach, nápadoch, reakciách,...),
- d) podpora spoločenskej integrácie,
- e) mimovládne neziskové organizácie ako činiteľ politickej socializácie,
- f) kontrolné funkcie,
- g) poskytovanie služieb verejných statkov,
- h) sociálne inovácie,
- i) prevencia a riešenie konfliktov,
- j) kumulovanie spoločenského bohatstva. (podrobnejšie v prílohe č. 1)

Domnieva sa, že nie je také ľahké zostaviť nejaký definitívny zoznam neziskových organizácií. Ale je určitá pomôcka, ktorá nám umožňuje použiť kritérium znakov, charakteristických spoločných črt, ktorými sa vyznačujú neziskové organizácie (**Majdúchová, 2009**):

1. *Formálna štruktúra.*
2. *Nemajú za cieľ vytvárať zisk.*
3. *Produkcia je obmedzená konkrétnym sortimentom.*
4. *Fungovanie na samosprávnom princípe.*
5. *Dosahovanie príspevkov.*
6. *Dobrovoľnícke práce.* (podrobnejšie v prílohe č. 2)

1.3 PRÁVNA ÚPRAVA NEZISKOVÝCH ORGANIZÁCIÍ

Majdúchová (2009) uvádza vo svojej literatúre: „Na základe získaných poznatkov, sme vybrali nasledujúce druhy neziskových organizácií, ktoré buď vždy, alebo za istých podmienok splňajú znaky organizácie.

- Nadácie zriadené zákonom č. 34/2002 Z.z., ktoré plnia verejnoprospešné funkcie humanitárneho charakteru, zdravia a vzdelanosti a podobne.

-
- Neziskové organizácie zriadené zákonom č. 35/2002 Z.z., ktoré plnia verejnoprospešné služby.
  - Neinvestičné fondy zriadené zákonom č. 147/1997 Z.z., ktoré sa zriaďujú na plnenie všeobecne prospešného účelu, prípadne na individuálne určenú humanitárnu pomoc jednotlivcovi alebo skupine osôb.
  - Občianske združenia, spolky, spoločnosti zväzy, hnutia, kluby a odborové organizácie, ktoré vznikajú na základe zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov. Združenia sú založené na členskej základni a zameriavajú sa na dosahovanie cieľov stanovených členmi.
  - Záujmové združenia právnických osôb upravené zákonom č. 40/1964 Zb. a Občianskym zákonníkom § 20 f až 20 j.
  - Politické strany a hnutia upravené zákonom č. 424/1991 Zb. o združovaní v politických stranách a politických hnutiach.
  - Náboženské spoločnosti, ktoré sú upravené zákonom č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkvi a náboženských spoločností.“.

1.4 Typológia neziskových organizácií

Podľa **Baráta a kol. (2000)** sa charakterizujú, že robiť typológiu neziskových organizácií sa nedá tak jednoznačne, ako je to v prípade chemických látok, typov lietadiel alebo napríklad jazykov. Je to rovnako ťažké ako triediť a typologizovať napr. psychiatrické ochorenia a poruchy či hudobné štýly. Stretávame sa s nejasnými kritériami a mnohými, mnohými „krížencami“, ktorí súbežne patria do viacerých podskupín. Napriek tomu sa aspoň pokúsime zadefinovať deliace čiary, na základe ktorých možno neziskové organizácie aspoň približne deliť do podskupín.

Tradičné kritéria, na základe ktorých možno robiť deliace čiary pre členenie organizácií bývajú:

- *VEREJNOPROSPEŠNOSŤ,*
- *PREVAŽUJÚCI TYP AKTIVÍT,*
- *PODPORA A PRIAMA REALIZÁCIA,*
- *ADRESÁT ČINNOSTI,*
- *SAMOSTATNOSŤ,*
- *KRITÉRIUM FORMALIZOVANOSTI.* (podrobnejšie v prílohe č. 3)

Pred tretím sektorom na Slovensku určite budú v najbližších rokoch stáť dva okruhy otázok, ktoré si bude treba vyjasňovať z hľadiska charakteru tretieho sektora. Prvý okruh sa týka problematiky verejnoprospešnosti činnosti neziskových organizácií, druhý okruh vzťahu servisnej a advokačnej roly tretieho sektora v spoločnosti. Povedzme si o tom čosi viac.

Podľa **Majdúchovej (2009)** ak chceme hovoriť o typológií neziskových organizácií, je nutné nájsť kritérium ich začlenenia do sústavy subjektov národnej ekonomiky.

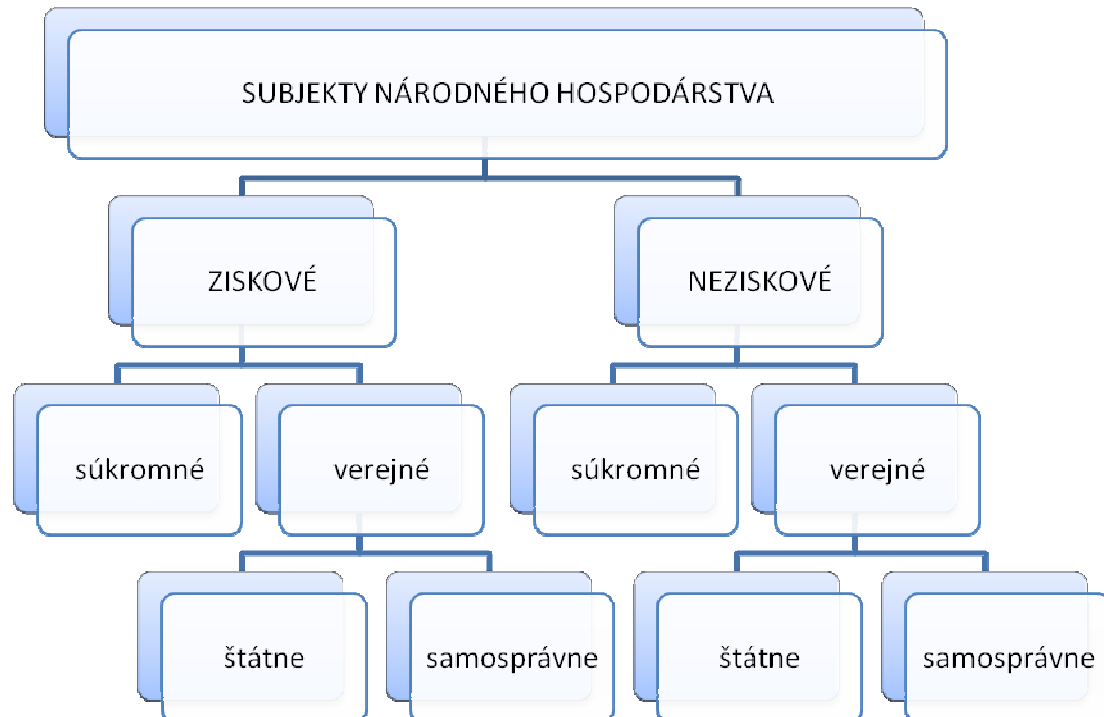
Všeobecne možno povedať, že subjekty, ktoré pôsobia v národnom hospodárstve môže rozdeliť na dve skupiny:

- **podniky ziskové**, pre ktoré je charakteristický spôsob financovania z príjmov získaných predajom tovarov, príp. služieb na trhu za trhovú cenu, ktorá je výsledkom ponuky a dopytu. Tieto podniky sú zamerané na tvorbu zisku, ktorý sa stáva nevyhnutnou podmienkou ich existencie;
- **organizácie neziskové**, ktoré financujú svoje potreby buď z:
  1. **verejných financií** ako sústavy peňažných vzťahov, ktoré vznikajú v súvislosti s tvorbou, rozdeľovaním a použitím verejných peňažných fondov a slúžia na zabezpečenie činnosti verejných inštitúcií a záujmov.
Tieto organizácie realizujú svoje tovary a služby za ceny, ktoré sa netvoria na základe ponuky a dopytu na trhu, ale sa vytvárajú na základe tzv. verejného záujmu
  2. finančných prostriedkov získaných od **konkrétnych fyzických osôb alebo právnických osôb**, ktoré och poskytujú na konkrétny účel.
Cieľom neziskových organizácií nie je tvorba zisku, ale poskytovanie úžitku.

V nasledujúcej schéme je naznačená vlastnícka štruktúra ziskových a neziskových podnikov (Schéma č. 3.).

Schéma č. 3.: Vlastnícka štruktúra ziskových a neziskových podnikov

Zdroj: MAJDÚCHOVÁ, H.: *Neziskové organizácie*, Ekopress, Bratislava: SPRINT, 1. Vyd., s. 22

1.5 Financovanie neziskového sektora

Majdúchová (2009) opisuje vývoj financovania neziskového sektora na Slovensku, že zabezpečiť pre neziskovú organizáciu dostatok finančných zdrojov je jednou z hlavných podmienok jej existencie. Po roku 1989, keď sa zmenila politická a spoločenská klíma, svoju obrodu zaznamenali aj neziskové organizácie, ktoré sa stali znakom občianskej a demokratickej spoločnosti. V tomto období sa na ich financovaní výrazne podieľali zahraničné súkromné organizácie, pričom v mnohých domácich organizáciách realizovali až 100% krytie ich potrieb.

Úloha štátu pri podpore neziskového sektora bola od samého počiatku jeho obrody veľmi rezervovaná, málo transparentná a smerovala často na mimovládne organizácie (MVO), ktoré deklarovali spoluprácu s vtedy vládnuou politickou líniou.

V súčasnosti sa však situácia zmenila. Od roku 1997 zaznamenávame jednoznačný pokles zahraničných donorov na financovaní NZO. Zmenil sa aj názor verejnosti na činnosť NZO. Stúpajú požiadavky na vysokú profesionalitu, kvalitu poskytovaných služieb a neziskové organizácie sú postavené pred oveľa tvrdšie kritériá konkurenčného boja založené na finančnom a spoločenskom výkone organizácie a na jej schopnosti uspokojiť potreby donora. Tento posun vyžaduje:

- Zásadnú zmenu postoja neziskových organizácií k získavaniu finančných zdrojov a prechod od neustáleho „zháňania“ nových sponzorov a darcov smerom k budovaniu vzťahov so stabilnou darcovskou základňou,
- Aby sa organizácie posunuli „za“ fundraising, t. j. samy sa snažili o tvorbu finančných zdrojov,
- Neustále zvyšovať efektívnosť vynakladaných zdrojov.

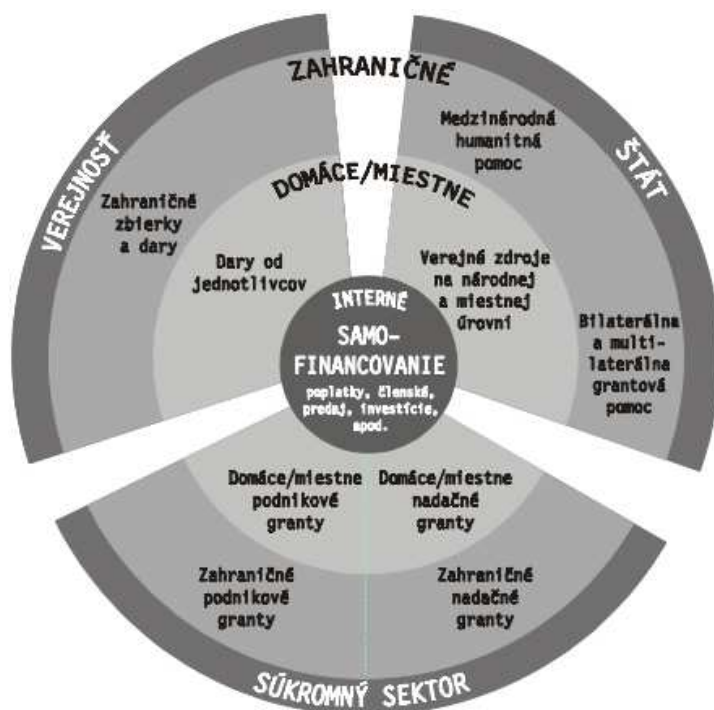
Podľa **Belejovej (2000)** existujú rôzne klasifikácie zdrojov financovania mimovládnych neziskových organizácií. Vo všeobecnosti za hlavné kritéria rozdelenia zdrojov financovania možno považovať:

- spôsob nadobudnutia
  - interné, vlastné zdroje (získané z vlastnej činnosti – samofinancovaním)
  - externé, cudzie zdroje (získané z iného zdroja – fundraisingom);
- charakter zdrojov
  - finančné zdroje (finančné prostriedky)
  - nefinančné zdroje (vecné dary, čas, informácie, know-how, apod.);
- pôvod zdrojov
  - domáce, miestne zdroje (zo Slovenska)
  - zahraničné zdroje (z iných krajín);
- darujúci (financujúci) subjekt resp. sektor
  - verejné zdroje (štátna správa a samospráva, resp. multilaterálne inštitúcie, daňová asignácia),

- súkromné zdroje (neverejná sféra)
  - nadačné (nadácie)
  - podnikateľské (podnikateľské subjekty)
  - individuálne (jednotlivci, verejnosť)
  - cirkevné (cirkvi a náboženské spoločnosti);
- formu príjmu
  - dar, zbierka, dotácia, grant, príspevok, objednávka, kontrakt, apod.

Možné sú samozrejme rôzne kombinácie týchto kritérií. V nasledujúcej časti sa venujeme podrobnejšiemu prehľadu zdrojov financovania MNO, a to aj s bližším pokusom o ich charakteristiku a súhrnnú kvantifikáciu.

Schéma č. 4.: Pre lepšiu názornosť sa dá uviesť schéma klasifikácie finančných zdrojov, ktorá je do veľkej miery aplikovateľná aj na súčasné slovenské podmienky. Je uvedená podľa Davis, L.-Etchart, N.: Profits for Nonprofits. NESsT: Santiago, Chile, 1999. Str. 12.

Zdroj: Mareček, Eduard, 2010. Možnosti financovania mimovládnych neziskových organizácií na miestnej úrovni, Získavanie zdrojov pre Záhorie – Rohožník (ďalej len zoznam použitej literatúry)

Slovenský červený kríž (2007) vo svojom projekte charakterizuje základné princípy financovania mimovládnych neziskových organizácií, ktoré môžeme zaradiť:

- ❖ viaczdrojovosť,
- ❖ spolufinancovanie (kofinancovanie),
- ❖ samofinancovanie,
- ❖ fundraising (získavanie zdrojov),
- ❖ hospodárenie s cudzími zdrojmi,
- ❖ efektívnosť, preukázateľnosť použitia prostriedkov,
- ❖ úhradu nákladov činností súvisiacich s napĺňaním poslania organizácie,
- ❖ projektovosť,
- ❖ rozpočtovanie,
- ❖ účelovú viazanosť.

Existujú rôzne klasifikácie zdrojov financovania mimovládnych neziskových organizácií v závislosti od zvoleného kritéria. Stretávame sa s ich jednoduchým delením, ale nechýba ani zložité štruktúrovanie, zahrňujúce komplexný prehľad existujúcich zdrojov príjmov.

Ďalej rozdeľuje vo všeobecnosti za hlavné kritéria rozdelenia zdrojov financovania tieto možnosti:

Spôsob nadobudnutia

- interné, vlastné zdroje (získané z vlastnej činnosti – samofinancovaním)
- externé, cudzie zdroje (získané z iného zdroja – fundraisingom);

Charakter zdrojov

- finančné zdroje (finančné prostriedky)
- nefinančné zdroje (vecné dary, čas, informácie, know-how, dobrovoľnícka práca, apod.);

Pôvod zdrojov

- domáce, miestne zdroje (zo Slovenska)
- zahraničné zdroje (z iných krajín);

Darujúci (financujúci) subjekt resp. sektor

- verejné zdroje (štátna správa a samospráva, resp. multilaterálne inštitúcie, daňová asignácia),
- súkromné zdroje (neverejná sféra)
- nadačné (nadácie)
- podnikateľské (podnikateľské subjekty)
- individuálne (jednotlivci, verejnosť)
- cirkevné (cirkvi a náboženské spoločnosti);

Formu príjmu

- dar, zbierka, dotácia, grant, príspevok, objednávka, kontrakt, apod.

Filandelfiová (2004) opisuje trendy ovplyvňujúce financovanie mimovládnych organizácií, že za hybnú silu, ktorá v súčasnosti ovplyvňuje mnohé procesy v súvislosti s financovaním neziskového sektora, možno považovať presun finančných prostriedkov zo zahraničných zdrojov do krajín, v ktorých je občianska spoločnosť na nižšom stupni rozvoja ako na Slovensku. Tento odchod a neexistencia dostatočnej domácej náhrady z verejných alebo súkromných zdrojov v mnohom vplýva na prebiehajúcu transformáciu a budúci vývoj sektora. Na meniace sa podmienky by neziskové organizácie mali reagovať diverzifikáciou svojho financovania či hľadaním, resp. tvorbou nových zdrojov. Hoci krok týmto smerom nie je jednoduchý, a to ani pre silnejšie a stabilnejšie organizácie, zdá sa, že je nevyhnutný.

Ochrana (2010) charakterizuje problematiku verejného sektora, ktorá je skúmaná radou vedných disciplín. Jednou z nich je i finančná teória verejného sektora. Jeho zvláštnosťou je, že sa zaoberá analýzou finančných tokov vo verejnom sektore, problematikou financovania verejných statkov a verejných služieb a skúmaním rôznych ekonomických aspektov fungovania verejných inštitúcií. Odpoveď finančnej teórie verejného sektora na skúmané problémy môže byť buď „nezainteresovaná“ (popisná, pozitívna), alebo „zainteresovaná“ (normatívna, hodnotiacia). Poznatky finančnej teórie verejného sektora sú využívané radou aktérov verejného sektora, do ich pôsobnosti patrí realizácia jednotlivých verejných politík. Finančné teórie verejného sektora poskytuje aktérom verejného sektora teoretické návody, ako riešiť problémy vo verejnom sektore. Hovoríme o tom, že finančné teórie verejného sektora plnia metodologickú funkciu.

---

2. Cieľ práce

Tretí sektor na Slovensku má dlhú tradíciu. V súčasnej dobe je však na tento sektor vyvíjaný veľký tlak zo strany politiky, ale aj napriek tejto skutočnosti význam neziskových organizácií stúpa. Sú dôležitou súčasťou pri rozvoji zamestnanosti a poskytovaní verejnoprospešných služieb.

Cieľom bakalárskej práce je zhodnotiť postavenie a vývoj tretieho sektora na Slovensku. V rámci problematiky tretieho sektora sa práca bližšie zameriava na financovanie občianskeho združenia OAZIS, ktoré sídli v Komárne, vzniklo medzi prvými neštátnymi inštitúciami na Slovensku.

Parciálnymi cieľmi bakalárskej práce sú:

- vývoj (história) tretieho sektora na Slovensku,
- analýza spôsobov financovania neziskových organizácií,
- právna úprava občianskych združení,
- analýza financovania občianskeho združenia OAZIS,
- odporúčanie pre zlepšenie finančnej situácie.

---

3. Metodika

Objektom skúmania bakalárskej práce je občianske združenie ako mimovládna nezisková organizácia, podmienky založenia, vzniku, existencie a zániku. Z celého radu neziskových organizácií a združení na Slovensku sme sa zamerali na občianske združenie OAZIS o.s., ktoré sa nachádza v Nitrianskom kraji, v Komárne.

V širšom ponímaní sa práca zaoberá charakteristikou a analýzou činnosti občianskeho združenia OAZIS o.s..

Na dosiahnutie stanoveného cieľa bol zvolený metodický postup, ktorý bol zrealizovaný v nasledovných krokoch a je vyjadrený v nasledovných bodoch:

- 1) naštudovanie domácej a zahraničnej odbornej literatúry zameranej na danú tému, získanie podkladov potrebných na zhodnotenie činnosti občianskeho združenia
- 2) charakteristika činnosti občianskeho združenia
- 3) právne postavenie občianskeho združenia
- 4) analýza a zhodnotenie činnosti vybranej neziskovej organizácie za sledované obdobie 2007 - 2011
- 5) spracovanie dostupných materiálov za roky 2007 až 2011
- 6) zhrnutie a vyvodenie záverov

V závere práce sme sa zaoberali návrhovou časťou, ktorá upravuje konkrétne postupy a možnosti riešenia občianskeho združenia OAZIS o.s.. Snažili sme sa navrhnúť riešenia, ktoré by mali za následok rýchlejší ekonomický rozvoj.

---

4. VÝSLEDKY PRÁCE

4.1 História neziskového sektora na Slovensku

Hoci neziskový sektor tak, ako ho dnes poznáme, sa legislatívne dotvoril až v roku 1997, má na Slovensku bohatú históriu. Jeho utváranie a vývoj odrážali výrazné sociálne, ekonomické a politické zmeny, ktorými spoločnosť prešla najmä počas posledného storočia.

Dobrovoľníctvo a rozvoj občianskej spoločnosti na Slovensku boli poznamenané, ako v jednej z mála krajín, všetkými podstatnými sociálnymi, politickými a ekonomickými zmenami, ktoré zaznamenávame v krajinách Európy. Slovensko prežilo v minulom storočí všetky tri hlavné spoločenské systémy: **parlamentnú demokraciu s kapitalistickou ekonomikou, autoritársky až fašistický režim počas druhej svetovej vojny, ako aj povstanie proti nemu, a napokon všetky varianty socializmu.** Uvedené zmeny výrazne ovplyvňovali vývoj neziskového sektora, jeho poslanie, postavenie v spoločnosti a štruktúru.

Až **do konca 1. svetovej vojny** bolo Slovensko súčasťou uhorského kráľovstva. Už v tomto období zaznamenávame prvú spolkovú činnosť. Prvými iniciátormi vzniku spolkov, bratstiev, vedeckých spoločností boh ľudia pôsobiaci v cirkvi, misijných mníšskych rádoch, panovníci, kniežatá a neskôr mešťania a remeselníci. Väčšina týchto subjektov fungovala na stavovskom princípe a pre ostatných boli neprístupné, uzavreté.

Zmena nastala **až v 19. storočí**, keď všetci občania mali už možnosť uplatniť sa v spoločenskom, ekonomickom i politickom živote. V roku 1875 to deklarovala aj uhorská vláda, ktorá označila spolkové právo za jedno z „najdrahocenejších“ práv občanov. Spolky v 19. storočí nadviazali a prebrali osvedčené administratívne procedúry a niektoré ceremónie od cechov, farských úradov. Všetky informácie o činnosti a hospodárení boli prístupné verejnosti. Spolky vydávali alebo v tlači uverejňovali správy o ich činnosti - výročné správy s rozpočtom - i dlhé zoznamy darcov.

Do tohto obdobia datujeme aj vznik prvých nadácií. Hoci prvé nadácie vznikali na našom území už v stredoveku pôsobením katolíckej cirkvi, ich rozmach nastal až počas 18. a 19. storočia. Vznik nadácie mal dve fázy. Prvá spočívala v prijatí zakladacieho úkonu, ktorým bol

---

súkromnoprávny úkon, či už fyzickej, alebo právnickej osoby. Zákonodarstvo prepožičiavalo štátnej moci oprávnenie rozhodovať o prijateľnosti nadácie.

V rakúskej časti monarchie vznik nadácie schvaľovali krajské miestodržiteľstvá. Súčasťou nadačnej výsosti sa stal aj inštitút štátneho dohľadu nad nadáciami. Prvý pokus o jeho zavedenie zaznamenávame už v roku 1723, keď uhorský snem prijal zákon LXX. o dozore štátu nad nadáciami.

V rakúskej časti monarchie sa nadácie prevzali do verejnej správy v období panovania Márie Terézie a Jozefa I. Panovníčka svojím najvyšším reskriptom z 29. mája 1754 nariadila v nemeckých dedičných krajinách zistiť počet všetkých dobročinných nadácií zriadených pre chudobných. Dňa 31. júla bola vydaná rezolúcia Márie Terézie, ktorou sa ustanovila zásada vrchného štátneho dozoru nad všetkými nadáciami.

Štátna moc si prirodzene uvedomovala silu spolkovéj činnosti a prednostne podporovala spolky, ktoré ju svojou činnosťou a programom podporovali. Výrazne sa to prejavilo po revolučných rokoch 1848-1849, ktoré umožnili slobodu združovania a nástup prvých národnobuditeľských programov. Štátna moc síce na jednej strane podporovala spoluobčiansku zodpovednosť, na druhej strane však neváhala proti opozičným silám použiť aj právne a politické obmedzenia.

Po rozpade Rakúsko-Uhorska v roku 1918 sa Slovensko stalo súčasťou Československej republiky. Pre Slovensko - vidiecke a zaostalé - sa toto obdobie stalo obdobím vzdelanostného, kultúrneho a ekonomického rastu. Rástlo národné povedomie Slovákov. Postupne sa formovala demokratická pluralistická podoba domácej politickej scény. Prepukla „spolková horúčka“, ktorá zachvátila všetky spoločenské vrstvy obyvateľstva.

Tento priaznivý vývoj bol narušený **2. svetovou vojnou** a nástupom fašistického režimu. Mnohé spolky boli na základe vládneho nariadenia č. 140 z 21. júna 1939 okamžite alebo postupne rozpustené. Nastúpil systém kontroly spoločnosti. Dôkazom sú napr. organizácie Hlinková mládež a Hlinková garda, členstvo v ktorých bolo pre určité vekové kategórie povinné.

Po druhej svetovej vojne bolo Československo obnovené. Nakrátko sa obnovili demokratické pomery, ktoré však po uchopení komunistickou stranou boli znovu zvrátené.

V dôsledku vnútorného politického vývoja a silného vplyvu Sovietskeho zväzu sa po druhej svetovej vojne ocitla obnovená Československá republika na ceste socialistického vývoja. Udiali sa hlboké zásahy do spoločenskej štruktúry: znárodnenie, pozemková reforma, výmena obyvateľstva, odsun Nemcov, likvidácia živnostníkov. Najsilnejšou ekonomickou silou sa stal štát.

Šesťdesiate roky priniesli nádej na zmenu. Pokus o vybudovanie „socializmu s ľudskou tvárou“ však zmietla takmer 20-ročná okupácia Sovietskou armádou.

Sedemdesiate roky boli v znamení neskutočného politického teroru obyvateľstva. Štát vyžadoval od občanov politickú poslušnosť a angažovanosť v duchu komunistických ideí.

Až 80. roky priniesli zmenu. Ekonomický apolitický vplyv Sovietskeho zväzu sa zmenšoval. Rozšírilo sa spektrum disidentských, polooficiálnych a oficiálnych iniciatív. Tieto vyvrcholili v roku 1989 tzv. zamatovou revolúciou, ktorá znamenala zmenu spoločenského systému na Slovensku a návrat k demokratickým hodnotám.

O jeden z prvých pokusov, ako hodnotiť posledný vývoj tretieho sektora sa pokúsil výskumný tím Inštitútu pre verejné otázky. Podľa sociológa M. Vašečku z tohto inštitútu prechádzal tretí sektor po roku 1989 piatimi podstatnými fázami rozvoja:

- *Diverzifikácia,*
- *Konsolidácia,*
- *Emancipácia,*
- *Mobilizácia,*
- *Stabilizácia. (podrobnejšie v prílohe č. 4)*

V súčasnosti sa neziskový sektor stáva výraznou duchovnou, politickou a ekonomickou silou. Tvorí ho široké spektrum organizácií - od malých spolkov, krúžkov, klubov až po silné nadácie a fondy. Tento sektor disponuje veľkými hodnotami hmotného i nehmotného majetku, vkladmi kapitálu, a napriek skutočnosti, že jeho cieľom nie je tvorba zisku, neznamená to, že sa oň nesnaží a že nemá snahu o výkonné a efektívne fungovanie svojej

---

činnosti. Preto do popredia naliehavo vystupuje naliehavosť vypracovať pre mimovládne organizácie (ale aj pre celý neziskový sektor) aplikovateľné metódy marketingu a manažmentu použiteľné pre túto oblasť.

Vyžaduje to však znalosť nielen právnej stránky fungovania týchto špecifických subjektov, ale predovšetkým ich ekonomickej stránky, t.j. finančnej, daňovej a účtovnej.

4.2 Kto a ako dáva

Málo ľudí sa zamýšľa nad štruktúrou svojho dávania. Väčšinou sa tým zapodievať len nadácie a iné organizácie, ktoré predstavujú inštitucionalizovanú formu dávania.

Pohľad na rozdielne filantropické štýly ponúkajú zase iní autori (Prince, File, Gillespie, 1994). Oslovili 218 významných donorov, ktorí v období posledných rokov darovali väčší obnos na dobročinné účely. V štruktúrovaných rozhovoroch zisťovali ich motiváciu a 33 rozličných oblastí motivácie zoskupili pomocou špecifickej metódy (tzv. „cluster“ analýzy, ktorá dokáže odhaliť zložité korelačné súvislosti). Výsledkom bolo 7 filantropických štýlov, ktoré charakterizovali rôzne typy donorov a ich motivácie. Autori našli stručné charakteristiky, ktorými sa snažia vystihnúť tieto štýly.

Výskum ukázal, že môžeme identifikovať nasledovné filantropické štýly:

1. Komunitariáni – sú to darcovia, ktorí si vážia susedské vzťahy a väzby v komunite. Vystihuje ich výrok: „Moja rodina tu žila viac ako dve generácie a ani ja sa odtiaľto neodst’ahujem. Venujem peniaze svojej komunite, pretože tu mám korene.”
2. Svätci – orientujú svoje dary prevažne na cirkevné aktivity. Jeden z nich svoje dôvody pomenoval takto: „Boh ma obdaril talentom zarábať peniaze. Tento dar mi dal preto, aby som sa oňho delil s inými. Ak ľudia chcú duchovne rásť, mali by sa venovať charite.”
3. Investori – Väčšinou sú to úspešní podnikatelia a typickým komentárom dávania bolo: „Spolieham sa na to, že keď svoje peniaze venujem komunitnej nadácii, nestratia sa.

Otázka nespočíva v tom, či dávať alebo nie. Samozrejme, že je potrebné dávať, ale dávať tak, aby sa z tejto investície vyťažilo čo najviac dobra.”

4. Budovateľky sociálnych vzťahov – (sú väčšinou vysokoškolsky vzdelané ženy), podporujúce umenie, vzdelávanie, ako aj religiózne aktivity – čokoľvek, čo podporuje stretávanie sa ľudí.
5. Reciproční pomáhači – pomáhajú, pretože cítia potrebu „splatiť” to, čo dostali od iných, pretože ich blízki majú sociálne a zdravotné problémy alebo očakávajú, že aj im niekto skôr pomôže, ak to budú potrebovať. Typickými predstaviteľmi tejto skupiny sú vysokopostavení úspešní profesionáli (neurochirurg, biznismen ap.).
6. Altruisti – snažia sa sebarealizovať cez pomoc druhým. Zameriavajú sa hlavne na starších a chudobných. Z ich úst možno počuť napríklad takéto zdôvodnenie: „Darcovstvo je cesta k sebaaktualizácii. Darovať treba z princípu, robí to život zmysluplnejším.”
7. Dynastori – ide im o spoločenský status, uznanie a pozíciu. Väčšina z nich vlastní rodinné podniky, ktoré zdedili. V ich rodinách existovala i v minulosti tradícia charity. Sú radi, ak môžu pomôcť viditeľným projektom a charite (nemocnica, múzeum). (podrobnejšie v prílohe č. 5)

4.3 Právna úprava občianskeho združenia

Prvým zákonom zabezpečujúcim realizáciu ústavného práva na združovanie sa bol zákon o združovaní občanov. Tento zákon môžeme považovať za polozenie základov neziskového práva, ktorý ustanovil prvú právne uznanú neziskovú organizáciu – občianske združenie. Právny rámec občianskych združení upravuje zákon o združovaní občanov (Zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov).

Občianske združenie, v SR rovnako ako v ČR, predstavuje najrozšírenejšiu právnu formu organizácie, ktoré existujú v neziskovom sektore. Občania v zmysle tohto zákona sú oprávnení, bez povolenia štátneho orgánu, zakladať spolky, hnutia, kluby a združovať sa v nich z dôvodu realizovania svojich záujmov.

Definícia: Občianske združenie je právnickou osobou, ktorého členmi môžu byť právnické i fyzické osoby a právne môže existovať a začať vykonávať svoju činnosť na základe registrácie. Registrovým orgánom je ministerstvo vnútra, ktorému písomný návrh musí podať prípravný výbor, t.j. najmenej traja občania, z ktorých aspoň jeden musí byť starší ako 18 rokov. K návrhu musia byť pripojené stanovy, ktoré majú ustanoviť, čo tvorí príjmy občianskeho združenia. K najrozšírenejším príjmom patria príjmy z členských príspevkov, dary, dotácie a ak to stanovy umožňujú, aj príjmy z vykonávania vedľajšej hospodárskej činnosti vrátane príjmov z podnikania. Zákon upravuje zánik občianskeho združenia dvoma spôsobmi, a to dobrovoľným rozpustením alebo zlúčením a právoplatným rozhodnutím ministerstva o jeho rozpustení. Občianske združenie nie je povinné vypracovať a zverejniť výročnú správu.

Zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov rozlišuje tieto právnické osoby:

- a) spolky,
- b) spoločnosti, napr. vedecká spoločnosť,
- c) zväzy - nie je právne významný rozdiel medzi spolkom, zväzom a spoločnosťou,
- d) hnutia - nie politické hnutia,
- e) kluby - napr. na trávenie voľného času,
- f) odborové organizácie,
- g) organizácie zamestnávateľov.

Tento zákon sa však **nevzťahuje** na združovanie občanov v politických stranách a hnutiach, v cirkvách a náboženských obciach, ani na zárobkovú činnosť alebo na zabezpečenie riadneho výkonu niektorých povolání.

Zákon č. 83/1990 Zb. nevymedzuje presný účel, na ktorý by mali občania zakladať združenia. Ak občania chcú, môže združenie presadzovať aj ich individuálne záujmy alebo kolektívne záujmy určitých skupín (nielen verejnoprospešné záujmy).

Zákon nepovoľuje združenia:

- ktorých cieľom je popierať alebo obmedzovať osobné, politické alebo iné práva občanov pre ich národnosť, pohlavie, rasu, pôvod, politické alebo zmýšľanie, náboženské vyznanie a sociálne postavenie, rozniecovať nenávisť a neznášanlivosť z týchto dôvodov, podporovať násilie alebo inak porušovať ústavu a zákony;

-
- ktoré sledujú dosahovanie svojich cieľov spôsobmi, ktoré sú v rozpore s ústavou a zákonmi;
  - ktoré sú ozbrojené alebo sú ozbrojenými zložkami - za také sa nepovažujú tie, ktorých členovia držia alebo používajú strelné zbrane na športové účely alebo na výkon práva poľovníctva.

Založenie a vznik združenia

Občianske združenie môžu založiť minimálne 3 osoby, z ktorých aspoň jedna je spôsobilá na právne úkony (prípravný výbor). Členom môže byť aj právnická osoba. Tieto osoby podajú návrh na registráciu, ktorý podpíšu a uvedú svoje mená a priezviská, rodné čísla a bydliská. Ďalej uvedú, ktorý z členov starší ako 18 rokov je splnomocnencom oprávneným konať v ich mene. K návrhu pripoja stanovky.

STANOVY musia obsahovať:

- a) názov združenia,
- b) sídlo združenia,
- c) cieľ jeho činnosti,
- d) orgány združenia, spôsob ich ustanovenia, určenie orgánov a funkcionárov,
- e) ustanovenia o organizačných jednotkách, pokiaľ budú zriadené a pokiaľ budú konať vo vlastnom mene,
- f) zásady hospodárenia.

Do vytvorenia orgánov združenia koná v mene združenia prípravný výbor, ak stanovky neurčujú inak.

Združenie vzniká registráciou na Ministerstve vnútra SR.

Zánik združenia

Združenie zaniká:

- 1) dobrovoľne rozpustením alebo zlúčením s iným združením,
- 2) rozhodnutím ministerstva o jeho rozpustení.

Pri zániku združenia sa vykoná majetkové vysporiadanie. Ak združenie zaniká rozhodnutím ministerstva, vykoná jeho majetkové vysporiadanie likvidátor určený ministerstvom.

Problémy a nedostatky týkajúce sa súčasnej právnej úpravy občianskych združení sú teda spoločné a týkajú sa najmä dvoch oblastí. Súčasný zákon nerieši otázky súvisiace:

- so spôsobom nadobúdania právnej subjektivity organizačných jednotiek združenia, ich organizačno-majetkovej previazanosti a zániku,
- so zánikom združenia ako právnickej osoby - zánik nie je viazaný na žiadny akt verejnoprávnej povahy, napr. výmaz z registra.

4.4 OAZIS – občianske združenie, Domov sociálnych služieb pre dospelých

Domov sociálnych služieb OAZIS je zariadením zabezpečujúcim komplexné sociálne služby pre dospelých občanov z celého Slovenska (pobytovou formou).

OAZIS občianske združenie - Domov sociálnych služieb pre dospelých v Komárne je dobrovoľným a nepolitickým združením záujemcov o poskytovanie sociálnych služieb občanom, ktorí potrebujú predovšetkým štandardnú zdravotnícku, hygienickú a opatrovateľskú starostlivosť.

Služby poskytované občianskym združením:

1. poskytovanie sociálnych služieb pre dospelých pobytovou formou

Odborné činnosti:

- sociálne poradenstvo
- sociálna rehabilitácia
- ošetrovateľská starostlivosť
- pracovná terapia
- pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby

Obslužné činnosti:

- ubytovanie (jednolôžková, dvojlôžková, trojlôžková)
- stravovanie
- upratovanie
- pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva

Ďalšie činnosti:

- osobné vybavenie
- vzdelávanie
- úschova cenných vecí
- záujmová činnosť

---

2. poskytovanie zdravotníckej starostlivosti

- je zabezpečená prostredníctvom Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti (OAZIS-ADOS s.r.o.)

3. odborná zdravotná starostlivosť je zabezpečená zmluvnými lekármi v dohodnutých termínoch v zariadení:

Ošetrojúci lekár 1 x týždenne	Psychiater 1 x mesačne
Chirurg 1 x týždenne	Neurológ 1 x mesačne
Kožný lekár 1 x mesačne	Urológ 2 x mesačne
Interný lekár 2 x mesačne	Očný lekár 2 x mesačne

4. donáška stravy do terénu

4.4.1 HISTÓRIA OBČIANSKEHO ZDRUŽENIA OAZIS

Občianske združenie OAZIS, ktoré sídli v Komárne, vzniklo medzi prvými neštátnymi inštitúciami na Slovensku. Poskytuje sociálne služby pre vybrané sociálne odkázané skupiny obyvateľstva z celého územia Slovenska a - po dohode - aj zo zahraničia.

Začiatky sa datujú k 1. novembru 1993, keď si Juliana Pálmayová (neskôr jedna z troch zakladateľov občianskeho združenia) založila živnosť (číslo živnostenského registra: 93/08528/000) na poskytovanie opatrovateľskej starostlivosti s celoročným pobytom pre ťažko chorých a imobilných klientov. 16. januára 1996 nám bol na Odbore sociálnych vecí Okresného úradu v Komárne vydaný výpis z Registra právnických a fyzických osôb poskytujúcich sociálne služby.

V začiatkoch sme mali 12 zamestnancov, ktorí sa starali o 25 klientov.

V roku 1997 Tibor Pálmay, Juliana Pálmayová a Mária Tuchyňová schválili stanovky občianskeho združenia, čím založili a vytýčili smerovanie tohto novovzniknutého občianskeho združenia. Na Ministerstve vnútra SR je občianske združenie OAZIS registrované od 18. marca 1997.

V roku 1997 sme získali povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení prostredníctvom Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti, a tým sme rozšírili ponuku našich služieb a zároveň sme vytvorili ďalšie pracovné miesta pre zdravotné sestry.

Postupnými rekonštrukčnými prácami sme zvýšili kapacitu zariadenia v Komárne až na 95 klientov, čo podmienilo aj zvýšenie počtu personálu na 45 zamestnancov.

V roku 2000 sme vďaka rozsiahlej rekonštrukcii poschodovej budovy v časti Balvany (katastrálne územie obce Kameničná) dosiahli ďalšie možnosti umiestnenia až 120 klientov. Veľkou výhodou tejto lokality je krásne okolie, zahŕňajúce les s rozlohou 1,8 ha.

Zriadil sa pavilón "C", kde sa starajú o klientov liečených psychiatrom (v počte 26 klientov v Komárne a 42 klientov v Balvanoch), ako aj pavilón "B" v Komárne, kde je poskytnutá starostlivosť desiatim ťažko zdravotne postihnutým klientom. V budúcnosti sa plánuje otvoriť pavilón "B" aj v Balvanoch.

Vďaka personálu v počte 99 ľudí sa v oboch zariadeniach občianskeho združenia OAZIS sa snažia zamestnanci poskytovať čo najkvalitnejšie služby. V súčasnosti sa starajú o 215 klientov.

4.4.2 Stanovy občianskeho združenia OAZIS

V tejto podkapitole sa uvedú len niektoré hlavné časti zo stanov občianskeho združenia OAZIS o.s..

čl. I

Názov združenia

Názov združenia je: OAZIS občianske združenie - Domov sociálnych služieb pre dospelých.

čl. III

Právna povaha a poslanie združenia

Združenie je v zmysle zák. č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov právnickou osobou, ktorá môže nadobúdať práva a zaväzovať sa vo svojom mene.

Poslaním združenia je poskytovanie sociálnych služieb občanom z celého Slovenska, ktorí potrebujú predovšetkým štandardnú zdravotnícku a opatrovateľskú starostlivosť.

čl. IV

Hlavné úlohy a činnosť združenia

- Organizovanie, zabezpečenie a vykonávanie výchovno-vzdelávacích kurzov a ďalších vzdelávacích a informačných podujatí (seminárov, školení a pod.).
- Vykonávať organizačnú, odbornú, osvetovú, metodickú a výchovnú činnosť zameranú na rozvoj sociálnych služieb.
- Poskytovať odborné, organizačné a právne rady súvisiace s činnosťou združenia.
- Zabezpečovať propagačnú a publikačnú činnosť zameranú na poskytovanie sociálnych služieb.
- Organizovať prednášky, školenia, kultúrne a iné spoločenské akcie.
- Činnosť združenia, sledujúca stanovený cieľ (čl. III) bude spočívať najmä:
  - v poskytovaní starostlivosti a pomoci vyplývajúcej z pôsobenia a činnosti občianskeho združenia OAZIS - Domov sociálnych služieb pre dospelých v Komárne občanom, ktorí danú starostlivosť a pomoc potrebujú. Umiestnenie v zariadení môže byť prechodné alebo trvalé, podľa potreby obyvateľov alebo príbuzných.
  - v pomoci občanom vrátiť sa do normálneho života. U starších občanov znovuzískanie sebestačnosti.
  - v zabezpečovaní pravidelnej kontroly zdravotníkom.

čl. V

Členstvo

Členstvo v združení je dobrovoľné. Členom združenia OAZIS sa môže stať každý občan starší ako 18 rokov bez ohľadu na politickú príslušnosť, svetonázor, národnosť a členstvo v iných organizáciách, ktorý uhradil vstupný registračný poplatok a členský príspevok v stanovenej lehote.

Žiadateľa o členstvo v združení prijíma za člena predstavenstvo združenia. Ak predstavenstvo prijatie zamietne, môže žiadateľ o členstvo požiadať členskú schôdzu, ktorá rozhodne s konečnou platnosťou.

Členstvo zaniká:

- Písomnou odhláškou	- Vylúčením
- Vyčiarknutím pre neplatenie členského príspevku	- úmrtím

čl. VI

Práva a povinnosti členov

Členovia majú práva najmä:

- voliť a byť volení do všetkých orgánov združenia,
- zúčastňovať sa na členských schôdzach, rokovaníach, podujatiach združenia,
- podávať návrhy, dopyty, sťažnosti, podnety a oznámenia,
- ak považujú právoplatné rozhodnutie niektorého z orgánov združenia za nezákonné alebo odporujúce stanovám, môžu požiadať o jeho preskúmanie príslušný súd, a to v lehote 30 dní odo dňa, kedy sa o ňom dozvedeli, najneskoršie však do 6 mesiacov od rozhodnutia.

Členovia majú povinnosti najmä:

- riadiť sa stanovami združenia, plniť povinnosti uložené jeho orgánmi, aktívne sa zapájať do práce v združení a zúčastňovať sa na členských schôdzach,
- dodržiavať všeobecne záväzné právne predpisy a pravidlá občianskeho spolunažívania,
- chrániť majetok vo vlastníctve alebo užívaní združenia alebo ostatných členov,
- platiť členské a účelové príspevky v stanovených termínoch.

Menej závažné porušenie disciplíny v združení alebo nesplnenie a porušenie povinností môžu orgány združenia členovi vytknúť, poučiť ho o nesprávnosti jeho konania, výchovne naňho pôsobiť.

Za závažné alebo opätovné porušenie disciplíny alebo za hrubé porušenie povinností môžu orgány združenia člena zo združenia vylúčiť.

Podrobnosti o disciplinárnom konaní upravuje disciplinárny poriadok združenia.

čl. XIII

Hospodárska činnosť a hospodárenie združenia

Združenie vlastní majetkové hodnoty, s ktorými hospodári a udržiava ich podľa platných predpisov.

Združenie hospodári podľa členskou schôdzou schváleného plánu činnosti a rozpočtu.

Povinnosťou združenia je čo najhospodárnejšie využívať a všemožne chrániť tak vlastný majetok, ako aj iný zverený majetok.

Finančné prostriedky na plnenie úloh združenia sa získavajú:

- z členských príspevkov a zápisného
- z príspevkov na činnosť poskytnutých príslušnými orgánmi
- z iných príjmov
- z príjmov z pobytu

čl. XIV

Právne úkony a zastupovanie združenia

Združenie môže nadobúdať práva a zaväzovať sa len pokiaľ to nie je v rozpore s právnymi predpismi a stanovami.

Združenie môže nadobúdať práva a zaväzovať sa vlastným menom - je samostatnou právnickou osobou.

Štatutárnym orgánom združenia je predstavenstvo. V mene združenia vystupuje a koná navonok predseda, prípadne iný poverený člen. Predseda podpisuje písomnosti tak, že svoj podpis s uvedením funkcie pripojí k názvu združenia (k pečiatke).

Oprávnenie zastupovať združenie navonok vzniká tiež udelením písomného splnomocnenia orgánom na to oprávneným podľa týchto stanov. V splnomocnení musí byť vymedzený rozsah splnomocnenia.

Združenie používa oficiálne v písomnom styku hlavičkový papier, pečiatky a pod. s týmto označením:

Centrum opatrovateľskej starostlivosti pre dospelých OAZIS
ul. Slobody
Komárno

čl. XV

Zánik združenia

Združenie zanikne, ak sa o tom uznesie členská schôdza 2/3-ovou väčšinou hlasov všetkých členov.

S majetkom združenia sa pri zániku naloží podľa rozhodnutia členskej schôdze s tým, že likvidáciu majetku vykoná likvidačná komisia združenia.

4.5 Vývoj financovania neziskovej organizácie

Z interných materiálov neziskovej organizácie je zrejmé, že už od jeho založenia sa plynule rozvíja a počet ich klientov stúpa. Pri podrobnejšej analýze je možné sledovať ich vývoj, ako je znázornené v nasledujúcej tabuľke č. 4.:

Tab. č. 4.: Počet klientov, ktorým boli uznané finančné príspevky

Roky	Počet klientov	
	Komárno	Balvany
2007	64	80
2008	49	59
2009	49	60
2010	69	97
2011	73	96

Zdroj: vlastné vyhotovenie na základe získaných primárnych informácií

Tab. č. 5.: Vekové zloženie klientov v Balvanoch a Komárne

Vekové zloženie klientov	Balvany		Komárno	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Od 10 – 19 rokov	2	-	-	-
20 – 29 rokov	3	1	2	-
30 – 39 rokov	6	4	3	1
40 – 49 rokov	8	5	2	2
50 – 59 rokov	14	7	6	5
60 – 69 rokov	14	9	7	12
70 – 79 rokov	10	9	11	17
80 – 89 rokov	7	15	5	17
90 – 99 rokov	-	3	4	-

Zdroj: vlastné vyhotovenie na základe získaných primárnych informácií

Ďalej v tabuľke tab. č. 6. je znázornené financovanie občianskeho združenia za posledné 4 roky a podarilo sa aj získať z interných zdrojov aj finančný príspevok za rok 2011. Občianske združenie každoročne posiela na NSK správu o hospodárení, teda konkrétne vynaložené prevádzkové náklady za poskytovanie služieb, ktoré schvaľuje NSK a potom dáva na základe toho finančné príspevky.

Tab. č. 6.: Poskytnuté finančné príspevky od NSK

Roky	Finančné príspevky od NSK	
	Občianske združenie OAZIS – Domov sociálnych služieb pre dospelých	Percentuálne navýšenie/zníženie
2007	740 888,27 € (22 320 000 Sk)	-
2008	555 666,20 (16 740 000 Sk)	- 25,1%
2009	560 812,0 €	+ 0,926%
2010	596 754,32 €	+ 6,409%
2011	606 806,60 €	+ 1,684%

Zdroj: vlastné vyhotovenie na základe získaných primárnych informácií

Každý finančný príspevok za jednotlivý rok sú rozdelené približne na polovicu (cca. + - 2%). Jedna polovica finančných príspevkov ide do občianskeho združenia v Komárne a druhá časť finančného príspevku ide do druhého občianskeho združenia OAZIS, teda v Balvanoch (katastrálne územie obce Kameničná).

Tieto finančné prostriedky idú hlavne vyplatenie nákladov čo sa týka prevádzkových nákladov za poskytovanie sociálnych služieb s celoročným pobytom. Najvyššími nákladmi občianskeho združenia sú osobné náklady (mzdy a odvody). Priemerná mzda sa hýbe v hladine 406,5 €. Najväčšou skupinou zamestnancov je odborný personál, ktorý tvorí priemerne 55% z celkového počtu zamestnancov.

Druhými najväčšími nákladmi sú spotrebné náklady – priame náklady na prevádzku.

Podľa zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov píše, že sociálne služby poskytované verejným poskytovateľom sociálnej služby môžu byť financované:

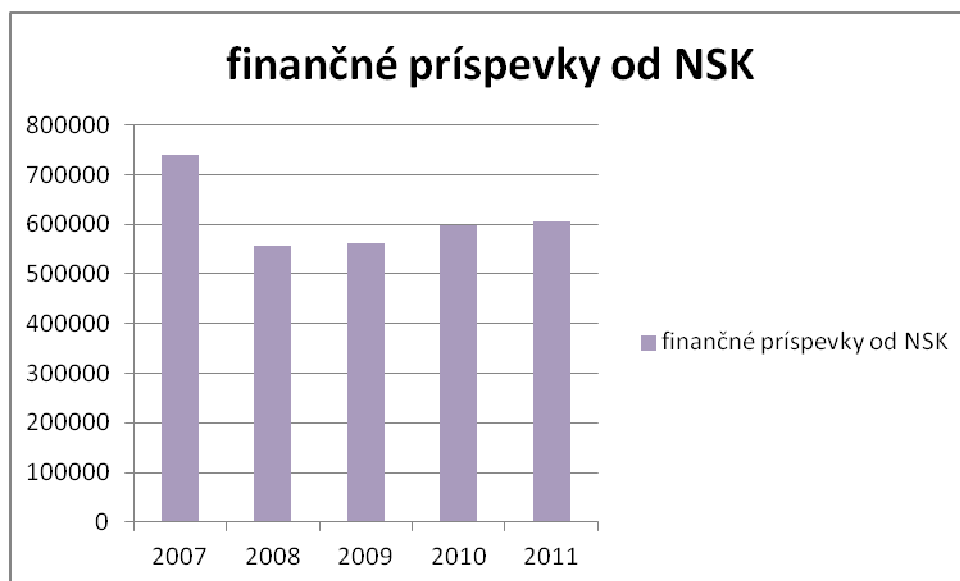
- a) z rozpočtu verejného poskytovateľa sociálnej služby,
- b) z úhrad za sociálne služby od prijímateľa sociálnej služby na základe zmluvy o poskytovaní sociálnej služby,
- c) z prostriedkov prijatých na základe písomnej darovacej zmluvy,
- d) z prostriedkov združenia obcí, združenia vyšších územných celkov a združenia osôb,
- e) z výsledku hospodárenia z vedľajšej činnosti, ktorú vykonávajú zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti alebo zakladateľskej pôsobnosti obce alebo vyššieho územného celku s jeho súhlasom,
- f) z príjmu zo sociálneho podniku,
- g) z iných zdrojov.

Občianske združenie OAZIS – Domov sociálnych služieb pre dospelých, ich zdroj financovania tvoria tieto finančné prostriedky:

- dotácie,
- príjem z úhrady od klientov za poskytovanie sociálnych služieb,
- sponzorstvo

V nasledujúcej schéme č. 5. je zobrazené financovanie občianskeho združenia z poskytovaných dotácií od Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorý každoročne schvaľuje finančné príspevky na poskytovanie sociálnych služieb.

Schéma č. 5.: Graf znázorňujúci vývoj financovania z finančných príspevkov od NSK

Zdroj: vlastné vyhotovenie na základe získaných primárnych informácií

Z grafu je vidieť ako sa vyvíjalo financovanie občianskeho združenia za jednotlivé obdobia. V roku 2007 bol finančný príspevok od NSK najvyšší, potom sa to zmenilo v roku 2008, keď nastúpila hospodárska kríza aj na Slovensko. V rámci tejto recesie bolo všetko ovplyvnené, takže aj neziskového sektora sa to taktiež týkalo. Ale napokon postupom nasledujúcich rokov sa zvyšovala hodnota finančného príspevku, aj keď o veľmi mále percentá. A aj v ďalších rokoch sa očakáva nárast finančného príspevku.

4.5.1 Situácia vo vnútri občianskeho združenia

Na základe osobného pohovoru v občianskom združení organizácie OAZIS o.s. som zistil, že občianske združenie má len jediný problém a ten sa týkal nedostatočného financovania nových projektov, ktoré by chceli realizovať v najbližších rokoch.

Z praxe majú zlé skúsenosti, že keď bol navrhnutý nejaký projekt na zlepšenie organizácie, ktorý sa musel následne schváliť vyzývateľom, tak to bolo časovo na schválenie nielen dlhé ale aj nákladné. A keď už bolo stanovisko dané tak už bolo neskoro, projekt tým pádom nebol vyplatený pre organizáciu to neznamenal len náklady ale aj zbytočná strata.

Problém nie je len v občianskom združení, ale podľa môjho úsudku najväčší problém robí vyzývateľ projektu, či už to je ministerstvo, alebo iná inštitúcia, ktorá počas procesu rozhodovania o vhodnosti projektu robí problémy. A tie problémy bývajú hlavne, že časovo sa dlho čaká na spätnú väzbu, alebo na neustále obmeňovanie kritérií. A aj keď má daná inštitúcia vypracovanú príručku, tak stalo sa, že ju počas daného obdobia upravovali, ale nikoho neupozorňovali na to, že sa niečo mení. Potom sa vždy vyhovávajú na to aby si nezisková organizácia vždy sledovala aktuálne dianie na webe.

Preto v ďalšej časti som dal vlastné odporúčanie na vyhnutie sa takémuto druhu problému a následné zlepšenie, zefektívnenie financovania občianskeho združenia organizácie OAZIS o.s..

4.5.2 Odporúčanie

Fundraising (v doslovnom preklade: získavanie zdrojov) je aktivitou neziskových organizácií, ktorá snád' zo všetkých jej aktivít vyvoláva vnútri organizácie najviac emócií. Ak sa darí, vládne pokojnosť a tým sa môže sústrediť na programy a nemyslieť na to, z čoho zaplatiť réžiu, dodávateľov a vlastné platy. Ak sa nedarí, v organizácii je prítomné isté napätie a neistota z budúcnosti.

Ak uvažujeme o neziskovej organizácii, ktorá nie je samofinancujúca, fundraising v nej zastáva rovnako významné miesto ako programy. Fundraisingové aktivity sú mostom medzi tými, ktorí majú zdroje a tými, ktorí realizujú neziskové programy. Úloha udržať tento kanál pre zdroje otvorený je úlohou nielen fundraisora, ale celého tímu neziskovej organizácie.

Fundraising je taká rozmanitá činnosť, že ju možno pripodobniť k zlatokopectvu, starostlivosti o ovocný sad, chovu perlorodiek, „profesionálnemu žobraníu“, ale aj charismatickej „misionárskej“ činnosti. Pri fundraisingu ide o interakciu par excellence – od vytvárania prvého kontaktu, cez získanie dôvery a budovanie vzťahu až po hľadanie dlhodobej spokojnosti oboch strán – žiadateľskej neziskovej organizácie aj darcu.

Po technickej stránke možno na fundraising pozerat' ako na aktivity a postupy (proces), alebo ako na nástroje. V samotnom základe je však fundraising o vzťahoch „people to people“

(ľudia k ľuďom, alebo ešte častejšie 'človek k človeku'). Svoju prácu musia odviest' obe strany darcovského vzťahu – fundraiser musí prísť s ponukou a žiadosťou, na darcovi je zase ponuku/žiadosť vyhodnotiť a potom rešpektovať svoj darcovský prísľub.

Zatiaľ, čo v obchodnom vzťahu je kupujúci ochotný poskytnúť platbu výmenou za tovar alebo službu vo svoj prospech/pre svoj úžitok, v darcovskom vzťahu je darca ochotný poskytnúť platbu v očakávaní, že prospech/úžitok z nej bude mať cieľová skupina danej neziskovej organizácie. Pri takomto pohľade je fundraising "neziskovou" variantou predaja – stále v ňom musí byť ponúkajúca strana a oslovovaná strana s možnosťou ponuku prijať/neprijať/vyjednávať o nej. Fundraising preto nie je „profesionálne žobranie“ ale skôr vyhľadávanie dopytu (darcov) pre danú ponuku (pomoc postihnutým, podpora mladých talentov, zvýšenie zamestnanosti, odstránenie domáceho násillia atď.)

Profesia Fundraisora

Profesia čistého fundraisora presadzuje iba postupne a veľmi pomaly. Jedným z dôvodov je, že miestni individuálni a firemní darcovia neprispievajú radi na mzdové náklady.

Ako pri ostatných profesiách, ktoré aktívne oslovujú klientov s ponukou, aj v profesii fundraisora je opakovane prítomný moment odmietnutia. Aj preto zástupcovia tejto profesie hovoria o potrebe obranného mechanizmu voči negatívnym odpovediam a ich nezosobňovanie. Na rozdiel od niektorých expertných profesií fundraiser nikdy nedosiahne výsledok sám – k tomu potrebuje minimálne súčinnosť darcu. Fundraisor sa môže uistiť, že nezanedbal prípravu a postupuje správne, na výsledok to však nestačí. Potrebná je aj „práca“ zo strany potenciálneho darcu – ten potrebuje ponuke/žiadosti venovať pozornosť, reagovať na ňu a dosiahnuť rozhodnutie. Pre darcu môže byť niekedy rovnako ťažké reagovať k svojej spokojnosti na ponuku ako je pre fundraisora ponuku predložiť.

Fundraisorovi pomáha v jeho profesii ďalšie vzdelávanie - vyhľadávanie informácií o nových trendoch v darcovstve, štatistických dát o kúpyschopnosti obyvateľstva aj prieskumov o meniacich sa postojoch k filantropii. Schopnosť získavať, zorganizovať a spracovať informácie umožňuje fundraiserovi nestratiť kontakt s darcami.

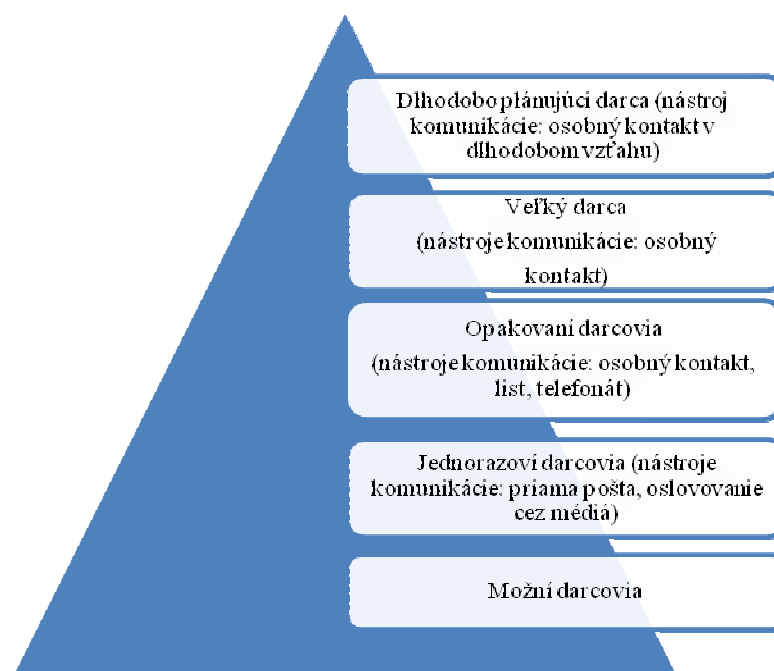
Ako fundraiser by mal robiť nasledovné činnosti spojené s fundraisingom:

- udržiavanie vzťahov s existujúcimi darcami – ide snáď o najvýznamnejšiu funkciu fundraisingu
- vyhľadávanie potenciálnych a nových podporovateľov
- zviditeľňovanie témy, vyzdvihovanie príkladov hodných podpory
- budovanie "sietí" medzi darcami a ostatnými stranami zainteresovanými na probléme

Pre MVO bez stabilného príjmu z veľkého verejného zdroja (ako napr. každoročný príspevok zo štátneho rozpočtu) sú širokorozvinuté a stabilné vzťahy s darcami tou najväčšou istotou, v ktorú môže dúfať. Takéto vzťahy väčšinou nemožno dostať darom ani ich zdediť, treba si ich vybudovať, udržiavať a kultivovať.

Jedno zo základných východísk vo fundraisingu je, že rôzni darcovia majú rôznu mieru zaangažovanosti a "blízkosti" k organizácii. Často sa táto skutočnosť vyjadruje nasledujúcou "Darcovskou pyramídou" (schéma č. 6.):

Schéma č. 6.

Zdroj: Gušťařík, P. *Obsah tém fundraising a písanie projektov.* (Materiál dostupný na <http://www.ngoemmanual.org/index.php?t=&p=&xp=&MId=&Lev=&Ind=7&login=&P=index,sl,&Ind=7> (k 25. 4. 2011))

Fundraising preto nie je primárne o vyhľadávaní nových darcov, ale o zvyšovaní kvality vzťahu už existujúcich. Príjmy z fundraisingu nerastú stabilne (len) neustálym vyhľadávaním nových darcov, ale najmä prácou s existujúcimi – aby sa z možného darcu stal skutočný darca, aby sa z jednorazového darcu stal opakovaný darca, aby si ten časom získal dostatočnú dôveru poskytnúť veľký dar a ku koncu života možno aj časť majetku.

5. ZÁVER

Táto bakalárska práca bola zameraná na problematiku neziskového sektora. Zaoberala sa ich financovaním a hospodárením na príklade konkrétneho komárňanského občianskeho združenia organizácie OAZIS o.s. – Domov sociálnych služieb pre dospelých.

V prvej časti práce boli spracované teoretické podklady pre práci samotnú. V tejto časti bolo objasnené historické pozadie neziskového sektora a jeho súčasný vývoj, členenie neziskových organizácií podľa rôznych kritérií, právna úprava založenia a chodu neziskových organizácií, možné spôsoby financovania a tiež pojem dobrovoľníckej práce ako neoddeliteľnej súčasti neziskového sektora.

Úlohou druhej, praktickej časti práce bolo podrobne analyzovať a zhodnotiť príjmy a výdaje organizácie OAZIS o.s. v rokoch 2007-2011 a tiež jeho ďalší vývoj. Vďaka tejto práci som mal možnosť hlbšie nahliadnuť do fungovania organizácie, v ktorej som. Zistil som, ako problematické je získať finančné zdroje a obnáša ďalej zaistiť jej udržateľný rozvoj. Pravé toto je jedným z najväčších problémov neformálnych skupín a občianskych združení, ktoré sú nútené po vyčerpaní grantu, či dotácie na daný projekt, ukončiť svoju činnosť.

V tretej časti práce som navrhol odporúčenie pre budúci rozvoj organizácie a ďalšie možnosti jej financovania, zlepšenia a rozvinutia existujúcich aktivít. I napriek tomu, že sa organizácia uspokojivo udržiava, pre zefektívnenie jej činnosti a hľadania nových zdrojov financovania je stále dostatočný priestor.

Mojím cieľom pri tvorbe tejto práce bolo nájsť v praxi aplikovateľné možnosti ďalšieho rozvoja organizácie OAZIS o.s.. Pri jej písaní som spolupracoval s jej pracovníkmi, ktorým bude práca poskytnutá.

Na záver môžeme skonštatovať, že ciele ktoré boli stanovené v bakalárskej práci sa úspešne všetky splnili

Zoznam použitej literatúry

1. BAČUVČÍK, R. 2005. K terminológii neziskového sektoru. In: S. Škarabelová (ed.). Definície neziskového sektoru. Sborník **příspěvků** z internetové diskuse CVNS. Brno: CVNS, [cit. 2011-04-04] Dostupné na internete: <http://www.e-cvns.cz/soubory/Definice_neziskoveho_sektoru.pdf> 52 s. ISBN 80-239-4057-0
2. BARÁT, Juraj – ONDRUŠEK, Dušan – GUŠTAFÍK, Peter. a i. 2000. Čítanka pre pokročilé neziskové organizácie. Bratislava : Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2000. 307 s. ISBN 80-968095-3-9
3. BEDNAŘÍK, A. a i. 1998. Čítanka pre neziskové organizácie. 1. vyd. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 1998. 190 s. ISBN 80- 967890-5-8
4. BEDNAŘÍK, Aleš. a kol.: Čítanka pre neziskové organizácie. 2. vyd. Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2001. 161 s. ISBN 80-968095-5-5
5. BELEJOVÁ, M. 2000. Súčasný stav financovania mimovládnych organizácií zo štátnych zdrojov na Slovensku. Bratislava : SAIA-SCTS 2000. 123 s. ISBN 80-88928-39-7
6. BENČO, J. 1999. Teoretické východiská formovania verejného sektora. In: Acta oeconomica No5. Banaská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 1999
7. BIRKHÖLZER, K. a i. 2004. Der dritte Sektor, Partner für Wirtschaft und Arbeitsmarkt. Wiesbaden: VS Verlag für sozial Wissenschaften/ GWV Fachrelage GmbH, 2004. 256 s. ISBN- 3-8100-4113-0
8. BLÁHA, P., 2007. Úloha a postavenie neziskových organizácií v občianskej spoločnosti: Diplomová práca. Bratislava: UK, 2007. 72 s.
9. BÚTORA, Martin – MARČEK, Eduard – VAŠEČKA, Michal. a i. 2004. Keď ľahostajnosť nie je odpoveď. Bratislava : Inštitút pre verejné otázky, 2004. 398 s. ISBN 80-88935-73-3

10. DOHNALOVÁ, Marie. 2006. Sociální ekonomika v evropeizaci českého hospodářství. Praha : Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2006. Studie Národohospodářského ústavu J. Hlávky č. 9. 123 s. ISBN 80-86729-31-1
11. FILADELFIOVÁ, J. a i. 2004. Poznávanie tretieho sektora na Slovensku. Bratislava: S.P.A.C.E., n. o., 2004. 172 s. ISBN 80-88991-26-9
12. FILIPOVÁ, E. 2002. Právne formy mimovládnych organizácií [online]. 2009, [cit. 2011-03-03]
Dostupné na internete: <<http://www.lepsisvet.org/text/78/O-problematike/Neziskove-organizacie/Treti-sektor-v-SR-a-poslanie-neziskovych-organizacii>>.
13. FISCHER, W.F. 1997. Doing good? The Politics and Antipolitics of NGO Practices. In. : Annual Review of Antropology [online]. Brussel: NCOS. 1997. [cit. 2011-04-04] 464 s. ISBN 0262031779. Dostupné na internete:
<http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic446176.files/Week_7/Fisher%20NGOs.pdf>
14. FRICĚ, Peter – GOULLI, Rochdi. a i. 2001. Neziskový sektor v ČR : Výsledky medzinárodného srovnávacího projektu Johns Hopkins University. Praha : Euroles Bohemia, 2001. 203 s. ISBN 8086432041
15. GUŠTAFÍK, P. Obsah tém fundraising a písanie projektov. [cit. 2011-04-25] 23 s.
Dostupné na internete:
<<http://www.ngoemmanual.org/index.php?t=&p=&xp=&MIId=&Lev=&Ind=7&login=&P=index,sl,&Ind=7>>
16. KUVÍKOVÁ, Helena. 2004. Neziskové organizácie v Európskej únií. Banská Bystrica: EF UMB, 2004. 100 s. ISBN 80-80055-937-6
17. MAJDÚCHOVÁ, Helena. 2009. Neziskové organizácie. Bratislava: SPRINT, 1. Vyd., 176 s. ISBN 987-80-89393-12-1.

18. MAREČEK, Eduard. 2010. Možnosti financovania mimovládnych neziskových organizácií na miestnej úrovni: Získavanie zdrojov pre Záhorie, Rohožník, 34 s. [cit. 2011-04-15]. Dostupné na internete:
<http://www.panet.sk/download/pres_3z_zdroje.pdf>
19. OCHRANA, F., 2010, Veřejní sektor a veřejné finance: Finanční teorie, politika a instituce veřejného sektoru, Grada Publishing, a.s., prvé vyd., Praha 2010, 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2
20. REKTOŘÍK, J. a kol. 2004.: Organizace neziskového sektoru. Základy ekonomiky, teórie a řízení. Doplnené vyd. Praha: Ekopress, s.r.o., 2004. 177 s. ISBN 80-86119-41-6.
21. SEKOVÁ, M., 2007. Prvé vydanie, Ľudské zdroje v neziskových organizáciách. Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici v spolupráci s OZ Ekonómia - vydavateľ, Bratia Sabovci, s.r.o., Zvolen – tlač. 116 s. ISBN 978-80-8083-372-5
22. SKOVAJSA, Marek a kolektív. 2010. Občanský sektor: organizovaná občanská spoločnosť. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. 376 s. ISBN 978-80-7367-681-0
23. SLOVENSKÝ ČERVENÝ KRÍŽ. 2007. Rozvoj verejnoprospešných služieb pre zvýšenie zamestnanosti v treťom sektore, zriadenie pilotných centier poskytujúcich služby rodinám s deťmi [online]. 2007, [cit. 2011-03-03]. Dostupné na internete:
<http://www.equalslovakia.sk/fileadmin/user_upload/projekty/118_2.1_SCK_DS_Treti_sektor.pdf>.
24. STREČANSKÝ, B. 2003.: Dovidieť za roh: 21 politikov o mimovládnych organizáciách. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2003. 230 s. ISBN 80-88935-55-5
25. TELEEC, Ivo. 1998. **Spolkové právo**. 1. vyd. Praha : C. H. Beck, 1998. 254 pp. Beckova edice právo a hospodářství. 273 s. ISBN 80-7179-194-6

26. UČENÁ PRÁVNICKÁ SPOLOČNOSŤ (Ján Svák, Peter Haňdiak, Milan Andrejkovič). 2006.: Verejná prospešnosť: Legislatíva a prax. Bratislava: Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation, 2006. 77 s. ISBN 80-967009-7-9
27. WILLETTS, P. (2002). Non-Governmental Organizations. Article 1.44.3.7. In: Encyclopedia of Life Support Systems. Paris: UNESCO.
28. http://www.upsvar-zv.sk/zakony/448_2008.pdf
29. www.unsk.sk
30. www.neziskovky.sk
31. www.cpf.sk
32. www.socionet.sk

Prílohy

Príloha č. 1

Neziskový sektor musí plniť jemu dané funkcie, aby bol schopný pretrvať vo svojom prostredí, ktorými sú (**Bútorá, Marček, Vašečka, 2004**) :

- a) formulácia a tlmočenie požiadaviek a predstáv občanov, cez ich aktívnu účasť. Mimovládne neziskové organizácie zisťujú od občanov aké majú požiadavky, ktorými sa neskôr zaoberajú a menia ich na politické požiadavky. Týmto mimovládne neziskové organizácie plnia funkciu obhajcu jednotlivcov, ale aj skupín.
- b) rozvoj a uchovávanie rôznorodosti, kde rôznorodosť je základným znakom demokracie. Mimovládne neziskové organizácie rôznorodosť podporujú posilňovaním jednotlivých identít obyvateľstva.
- c) mienkotvorná funkcia. Spájaná je s uchovávaním plurality či rozmanitosti prístupov (ide o rozšírenie informácií o ďalších možnostiach ,nápadoch, reakcií,...).
- d) podpora spoločenskej integrácie. Mimovládne neziskové organizácie dávajú občanom možnosť začlenenia sa do jednotlivých skupín občanov.
- e) mimovládne neziskové organizácie ako činiteľ politickej socializácie. Občania majú právo pomocou mimovládnych neziskových organizácií žiadať, aby si štát plnil svoje povinnosti.
- f) kontrolné funkcie. Jedná sa hlavne o dozor nad dodržiavaním demokratických princípov, pomocou rôznych médií (elektronických, tlačových, rozhlasových,...) a politických strán , ktorými sa snažia obmedziť štátnu moc.
- g) poskytovanie služieb verejných statkov. Ide o také statky ktoré neposkytuje prvý a druhý sektor (napr. : humanitárna pomoc).

- h) sociálne inovácie. Ide o ponuku sociálnych inovácií, ktoré si štát vyberá na základe posúdenia, ktoré sú pre jeho cieľ najslubnejšie a najreálnejšie.
- i) prevencia a riešenie konfliktov. Nastávajú situácie, pri ktorých majú mimovládne neziskové organizácie lepšie uplatnenie ako štátni zamestnanci, pretože mimovládne neziskové organizácie vzbudzujú u občanov väčšiu dôveru.
- j) kumulovanie spoločenského bohatstva. Vytvárajú, rozmnožujú a reprodukujú tri druhy bohatstva – bohatstvo praktických skúseností a zručností, kognitívne bohatstvo a bohatstvo prosociálnych vzorov správania.

Príloha č. 2

Domnieva sa, že nie je také ľahké zostaviť nejaký definitívny zoznam neziskových organizácií. Ale je určitá pomôcka, ktorá nám umožňuje použiť kritérium **znakov, charakteristických spoločných črt, ktorými sa vyznačujú neziskové organizácie (Majdúchová, 2009, s. 18):**

1. *Formálna štruktúra* – sú formalizované, inštitucionalizované, majú právnu subjektivitu a zákonné normy vyžadujú, aby sa vtesnali do zákonom stanovených organizačných noriem (pre každý typ takejto organizácie je vydaný špecifický zákon). Všetky neziskové organizácie musia absolvovať registračný proces a na základe neho môžu predložiť požadované dokumenty registrácie (stanovy, štatút, a pod.)
2. *Nemajú za cieľ vytvárať zisk*, ktorý by sa mal deliť medzi majiteľov, ale mal by sa reinvestovať do činnosti organizácie alebo sa má spätne vracáť do programov súvisiacich s poslaním organizácie.
3. *Produkcia je obmedzená konkrétnym sortimentom*. V úplnej väčšine ide o statky a služby produkované v prospech ochrany a rozvoja človeka, jeho vzdelania, zdravotnej starostlivosti, kultúrneho rozvoj, ako aj o služby zamerané na rozvoj vedy, výskumu, uchovania a distribúcie informácií a pod.
4. *Fungovanie na samosprávnom princípe*. Sú nezávislé, nekontroluje ich ani štát, ani iné inštitúcie stojace mimo ne. Majú vlastné kontrolné mechanizmy, ktoré sú určené na základe organizačnej štruktúry.

5. *Dosahovanie príspevkov.* Hoci sú súkromné, nezávislé a samosprávne, neznamená, že neziskové organizácie nemôžu dostávať od štátu príspevky alebo príspevky od regionálnych, miestnych, alebo obecných zdrojov.

Dobrovoľnícke práce. Neziskové organizácie mávajú vysoký podiel na dobrovoľníckej práci. Prijímajú dary a dobrovoľné príspevky v podobe neplatenj práce. Často sa organizujú zbierky na humanitné a charitatívne ciele.

Príloha č. 3

Podľa **Baráta a kol. (2000)** sa charakterizujú, že robiť typológiu neziskových organizácií sa nedá tak jednoznačne, ako je to v prípade chemických látok, typov lietadiel alebo napríklad jazykov. Je to rovnako ťažké ako triediť a typologizovať napr. psychiatrické ochorenia a poruchy či hudobné štýly. Stretávame sa s nejasnými kritériami a mnohými, mnohými „krížencami“, ktorí súbežne patria do viacerých podskupín. Napriek tomu sa aspoň pokúsime zdefinovať deliace čiary, na základe ktorých možno neziskové organizácie aspoň približne deliť do podskupín.

Tradičné kritéria, na základe ktorých možno robiť deliace čiary pre členenie organizácií bývajú:

- *VEREJNOPROSPEŠNOSŤ:* t. j. verejnoprospešné (príp. všeobecnoprospešné) organizácie vs. vzájomne prospešné organizácie
- *PREVAŽUJÚCI TYP AKTIVÍT:* servisné organizácie (organizácie priamo poskytujúce služby) vs. organizácie zamerané na obhajobu (verejných či súkromných) záujmov
- *PODPORA A PRIAMA REALIZÁCIA:* grantové inštitúcie vs. organizácie realizujúce programy
- *ADRESÁT ČINNOSTI:* organizácie slúžiace priamo verejnosti vs. sprostredkujúce organizácie
- *SAMOSTATNOSŤ:* samostatné nezávislé organizácie vs. organizácie vytvárajúce siete, pobočky, strešné štruktúry a podobne
- *KRITÉRIUM FORMALIZOVANOSTI:* formálne registrované organizácie vs. neformalizované entity (skupiny či spoločenstvá) tretieho sektora.

Príloha č. 4 (Majdúchová, 2009)

Až 80. roky priniesli zmenu. Ekonomický apolitický vplyv Sovietskeho zväzu sa zmenšoval. Rozšírilo sa spektrum disidentských, polooficiálnych a oficiálnych iniciatív. Tieto vyvrcholili v roku 1989 tzv. zamatovou revolúciou, ktorá znamenala zmenu spoločenského systému na Slovensku a návrat k demokratickým hodnotám.

O jeden z prvých pokusov, ako hodnotiť posledný vývoj tretieho sektora sa pokúsil výskumný tím Inštitútu pre verejné otázky. Podľa sociológa M. Vašečku z tohto inštitútu prechádzal tretí sektor po roku 1989 piatimi podstatnými fázami rozvoja:

Diverzifikácia charakterizovala tretí sektor po „nežnerevolučnom“ období. Rozpadnuté mamutie organizácie Národného frontu sa pokúsili o redefiníciu svojho poslania. V roku 1990 bol prijatý zákon o združovaní občanov.

Konsolidácia a profesionalizácia tretieho sektora. Predstavitelia, ale aj samotní pracovníci neziskových organizácií profesionálne rástli a vzdelávali sa. V tomto období vznikla tiež prvá zastrešujúca organizácia: SAIA neskôr SAIA-SCTS).

Emanipácia, ktorá sa prejavila ako dôsledok parlamentných volieb v rok 1994. Zhoršili sa vzťahy tretieho sektora s vládou. Vzniklo Grémium tretieho sektora, ktorého úlohou bolo prezentovať záujmy sektora navonok, teda k vláde, miestnej samospráve, podnikateľskej sfére, zahraničným neziskovým organizáciám. V tomto období zároveň sledujeme masový nástup zahraničným grantových programov. V roku 1996 bol prijatý Zákon o nadáciách.

Mobilizácia, ktorá sa začala v roku 1997 ako predvolebná kampaň za slobodné a demokratické voľby. V tomto období bol legislatívne dotvorený proces tvorby neziskového sektora. Boli prijaté zákony o neinvestičných fondoch neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby.

Stabilizácia tretieho sektora sa začala od zavŕšenia volieb v roku 1998, ktoré viedli k návratu k demokratickému vývoju spoločnosti. Bolo prijatých množstvo zákonov, ktoré upravovali činnosť neziskových organizácií. Napríklad novela daňového zákona priniesla tzv. 1%-ný paragraf, t.j. 1% zaplatenej dane môže občan venovať určenej neziskovej organizácii. Neskôr

sa táto suma zvýšila na 2% a rozšírila sa aj pre právnické osoby. V roku 1999 bola zriadená Rada vlády pre mimovládne neziskové organizácie ako poradný orgán vlády. Konštituuujú sa domáce nadácie a filantropické programy s ambíciou dlhodobo zabezpečovať finančnú základňu pre rozvoj neziskových aktivít. Viaceré nadácie začínajú budovať základniny, posilňujú sa komunitné nadácie a strategické korporatívne filantropické programy.

Príloha č. 5

Pohľad na rozdielne filantropické štýly ponúkajú zase iní autori (Prince, File, Gillespie, 1994). Oslovili 218 významných donorov, ktorí v období posledných rokov darovali väčší obnos na dobročinné účely. V štruktúrovaných rozhovoroch zisťovali ich motiváciu a 33 rozličných oblastí motivácie zoskupili pomocou špecifickej metódy (tzv. „cluster“ analýzy, ktorá dokáže odhaliť zložité korelačné súvislosti). Výsledkom bolo 7 filantropických štýlov, ktoré charakterizovali rôzne typy donorov a ich motivácie. Autori našli stručné charakteristiky, ktorými sa snažia vystihnúť tieto štýly.

Výskum ukázal, že môžeme identifikovať nasledovné filantropické štýly:

1. Komunitariáni – (91 % v tejto skupine tvorili muži), darcovia, ktorí si vážia susedské vzťahy a väzby v komunite. Vystihuje ich výrok: „Moja rodina tu žila viac ako dve generácie a ani ja sa odtiaľto neodšťahujem. Venujem peniaze svojej komunite, pretože tu mám korene.”
2. Svätci – (z toho 84 % muži), orientujú svoje dary prevažne na cirkevné aktivity. Jeden z nich svoje dôvody pomenoval takto: „Boh ma obdaril talentom zarábať peniaze. Tento dar mi dal preto, aby som sa oňho delil s inými. Ak ľudia chcú duchovne rásť, mali by sa venovať charite.”
3. Investori – podporujú strešné a rozvojové organizácie (napr. komunitné nadácie) s dlhodobým efektom a vyšším rizikom úspechu. Väčšinou sú to úspešní podnikatelia a typickým komentárom dávania bolo: „Spolieham sa na to, že keď svoje peniaze venujem komunitnej nadácii, nestratia sa. Otázka nespočíva v tom, či dávať alebo nie. Samozrejme, že je potrebné dávať, ale dávať tak, aby sa z tejto investície vyťažilo čo najviac dobra.”

4. Budovateľky sociálnych vzťahov – (sú väčšinou vysokoškolsky vzdelané ženy), podporujúce umenie, vzdelávanie, ako aj religiózne aktivity – čokoľvek, čo podporuje stretávanie sa ľudí. Typickým citátom z tejto society je napríklad: „Chcela som vykonať čosi prospešné, zmysluplné. Je to úžasné, že sa takto darí dať dokopy ľudí, ktorí sú schopní dosiahnuť zmenu.”
5. Reciproční pomáhači – pomáhajú, pretože cítia potrebu „splatiť” to, čo dostali od iných, pretože ich blízki majú sociálne a zdravotné problémy alebo očakávajú, že aj im niekto skôr pomôže, ak to budú potrebovať. Typickými predstaviteľmi tejto skupiny sú vysokopostavení úspešní profesionáli (neurochirurg, biznisman ap.), ktorí podporujú školy, v ktorých vyštudovali. Typický komentár bohatého majiteľa cestovnej kancelárie: „Práve som venoval veľký dar sociálnej inštitúcii, čo ma nakľmila a obliekla, keď som bol dieťa. Rád by som poskytol iným deťom to isté, čo kedysi zachánilo mňa.”
6. Altruisti – snažia sa sebarealizovať cez pomoc druhým. Zameriavajú sa hlavne na starších a chudobných. Z ich úst možno počuť napríklad takéto zdôvodnenie: „Darcovstvo je cesta k sebaaktualizácii. Darovať treba z princípu, robí to život zmysluplnejším.”
7. Dynastori – ide im o spoločenský status, uznanie a pozíciu. Väčšina z nich vlastní rodinné podniky, ktoré zdedili. V ich rodinách existovala i v minulosti tradícia charity. Sú radi, ak môžu pomôcť viditeľným projektom a charite (nemocnica, múzeum). Charakterizujú ich citáty ako: „V našej rodine sa vždy pestovala charita. Nemali sme veľa peňazí a napriek tomu sme vždy dávali na charitu. Doma som sa naučil, že vždy musíme pomáhať tým, čo majú menej šťastia ako my. Moja matka by bola na mňa hrdá.”